N°. 5. Donderdag 14 April 1904. 4de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Wnd Secretaris*, H. L. VORSTENBOS, **42 Witte de Withstraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **109 Laan Copes v. Cattenb**, voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***Haagpoort 4***, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.– 'sjaars, (voor het buitenland minstens f 2.50)

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Weekblad toegezonden.

De ondergeteekende
wonende te *wenscht*
donateur-trice / lid *te worden der Vereeniging* „**Oost en West**" *tegen een jaarlijksche contributie van f*
den 190
Handteekening:
Straat of gracht:

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Het aan H. M. Koningin Emma aangeboden hulde-album.

Voor zoover thans reeds over het resultaat geoordeeld kan worden, zal door de commissie van „Oost en West", welke belast is geweest met de samenstelling van het aan Koningin Emma aan te bieden Hulde-album, ongeveer 326 gulden afgedragen worden ten bate van H. M.'s stichting Oranje-Nassau Oord.

Is dit bedrag op zich zelf beschouwd niet aanzienlijk, men moet daarbij in aanmerking nemen dat het hier niet in de eerste plaats gold eene finantieele bijdrage te krijgen, zooals bij het organiseeren van fancy-fair, tooneelvoorstelling, enz., maar dat hoofdzakelijk beoogd werd aan de Hooge Jubilaresse, namens de vereeniging „Oost en West", een aandenken te geven, dat zou spreken van Oost- en West-Indië, een geschenk dat uiterlijk en innerlijk waardig zou zijn om aan eene Vorstin aangeboden te worden. Dit doel nu hopen wij ten volle te hebben bereikt. Het album bevat een groot aantal bijdragen, speciaal daarvoor afgestaan, door onze voornaamste schilders, letterkundigen, staatslieden en musici. H. M. de Koningin en Z. K. H. de Prins der Nederlanden plaatsten er Hgsdz. handteekening in; het geeft zeer belangrijke stukken van Indische oudgasten en ambtenaren, naast andere van Indiërs zelf, het geeft veel over de koloniën in Azië en in Amerika.

Dit alles, door de firma Mouton & Co. tot een keurig stuk werk vereenigd, terwijl mej. Boon de origineelen in een fraaie portefeuille samen vatte, vormde inderdaad een passend geschenk, door H. M. dan ook met blijkbare voldoening aanvaard, terwijl door de later in den handel gebachte albums de naam onzer vereeniging weder in ruimer kring bekend werd, en nu bovendien nog circa f 325 voor Oranje-Nassau Oord afgedragen zal kunnen worden.

Toch komt 't ons voor dat die som nog wel eenigszins voor verhooging vatbaar is. Er zijn eenige albums over, die wij nog gaarne voor het goede doel vruchtdragend zouden willen maken, vóórdat met de algemeene commissie voor het huldebetoon afgerekend wordt. De leden, die nog mee wenschen te werken om Oranje-Nassau Oord te steunen, willen wij daartoe in staat stellen, door de pracht-exemplaren der hulde-albums, thans beschikbaar te stellen voor f 1.50, de gewone exemplaren voor f 0.75. Dit geldt *alleen voor leden en voor abonnés op het Koloniaal Weekblad;* voor anderen blijft de prijs respectievelijk f 2.50 en f 1.—.

Bestellingen moeten gericht worden aan den heer *G. Nijpels*, van Swietenstraat 83a, den Haag.

De Commissie.

II. Van het Dagelijksch Bestuur:

A. **Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging** op **Maandag 25 April a.s.** des n.m. te **3 ure** in het **American-Hotel** op het Leidsche plein te **Amsterdam.**

Agenda:

1⁰. Mededeeling der werkzaamheden van het Bestuur in het afgeloopen jaar en van den toestand der Vereeniging (Jaarverslag).

2⁰. Rekening en verantwoording over het beheer van de geldmiddelen der Vereeniging. (Volgens art. 10 van het huish. regl. zullen de geverificeerde rekening en verantwoording van den penningmeester van af Maandag 18 April tot en met Zaterdag 23 April van des v.m. tot 's namiddags 5 ure ter inzage liggen op het Bureau van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging, Plaats 9 te 's Gravenhage).

3⁰. Verkiezing van *zeven* leden voor het Hoofdbestuur. waaronder *één* lid voor Leiden en *één* voor Zutphen. De *vijf* andere in de plaats van de heeren *D. F. Romein* uit Utrecht, *J. Jonker* uit Arnhem, *G. A. Scherer* uit den Haag, *Mr. D. Fock* uit Rotterdam en *L. P. F. Schimpf* uit den Haag. Van deze stelt alleen de heer *Romein*, die tevens 2e secretaris is, zich wegens drukke bezigheden niet herkiesbaar.

(De kandidatenlijsten zullen in het volgende nummer van het Koionaal Weekblad worden bekend gemaakt).

4⁰ Benoeming der commissie, belast met het onderzoek der Rekening en Verantwoording van het Hoofdbestuur over het loopende jaar.

5⁰. Voorstel van het Hoofdbestuur om de 1e alinea van art. 9 van het *Huishoudelijk Reglement* te wijzigen, en voortaan te lezen als volgt:

„Het Dagelijksch Bestuur, waartoe, in afwachting eener „definitieve vermeerdering bij wijziging der Statuten, „thans ook de Vice-President zal behooren, vergadert in „den regel enz. . . . .

en om in verband hiermede de 4e en 5de alinea te vervangen door eene 4e luidende:

„De besluiten van het Dagelijksch Bestuur worden ge„nomen bij meerderheid van stemmen. Staken de stemmen „dan geeft die van den president den doorslag."

Toelichting. Dit voorstel wordt gedaan ingevolge een in de vorige Algemeene Vergadering genomen besluit.

6⁰. Verslag van het beheer der obligatie-leening en de exploitatie van het Gebouw, Laan van Meerdervoort 195 te 's Gravenhage.

7⁰. De afdeeling *Groningen* voortaan te noemen *Groningen en omstreken.*

Toelichting. Dit houdt verband met leden buiten Groningen, die zich bij die Afdeeling hebben aangesloten.

8⁰. Contract met den drukker en uitgever van het Koloniaal Weekblad en Redactiekosten.

Toelichting. Het Dagelijksch Bestuur deed pogingen om een voordeeliger contract te krijgen dan het thans bestaande, hetgeen noodig zal zijn, wil men het bestaan van ons blad voor goed verzekeren.

Voor de kosten der Redactie is opnieuw een crediet van f 1000 noodig.

9⁰. Voorstel der Afdeeling Groningen om speciale publieke lezingen, door het geheele land te doen houden, ten einde de belangstelling in onze kolonie Suriname te bevorderen en de middelen aan te geven op welke wijze Nederlanders dáár een goed bestaan kunnen vinden.

Toelichting. De afdeeling *G* is van meening, dat dit voorstel van zooveel gewicht is, dat er redenen zouden kunnen bestaan voor Z. E. den Minister van Koloniën om tot het doen houden dier lezingen van Regeeringswege eene bijdrage te verleenen.

B. Hoofdbestuursvergadering

des voormiddags te 11 ure op den zelfden dag en terzelfder plaatse als de Algemeene Vergadering.

Agenda:

Voorafgaande bespreking van de punten, die in de Algemeene Vergadering zullen worden behandeld.

III. Van de Afdeeling Rotterdam:

Voordracht met lichtbeelden door Jonkvr. A. von Schmidt auf Altenstadt over hare **reis door Korea:** op **Zaterdag 16 April 1904,** des avonds **8 uur,** in de *Groote Zaal* van het **„Nut"** *Oppert* 81.

Toegang vrij voor leden met twee huisgenooten, *nietleden* f 0.50.

IV. Van de Vereeniging „Moederland en Koloniën":

Algemeene Vergadering op **Vrijdag 15 April 1904,** des avonds te **8** ure in het **Zuid-Hollandsch Koffiehuis** op de Groenmarkt.

Voortzetting en zoo mogelijk beëindiging van de behandeling van het Koloniaal Programma der Vereeniging.

Volgorde der behandeling: VII. Belastingen, art. 9. VIII. Bestuur. IX. Indo-Europeanen.

Voor de ingediende amendementen wordt gerefereerd aan het convocatie-biljet voor de Algemeene Vergadering op 3 Maart 1904.

Namens het Bestuur
De Secretaris der Vereeniging
J. L. Swart,
den Haag Stephensonstraat 23.

HET CONGRES VOOR KINDERBESCHERMING.

Zeer druk bezocht en belangrijk door hetgeen er werd verhandeld, was het te 's Gravenhage van 6—9 April jl. gehouden Congres voor Kinderbescherming.

Wij zijn groote voorstanders van congressen. Uit den aard hunner samenstelling, die in den regel van het stelsel van vrije toetreding uitgaat, kunnen er geen besluiten genomen worden of zelfs wenschen gesteld, die directen invloed uitoefenen en men heeft zich zeker daarom, ook bij dit congres van stemming over de voorgestelde conclusiën onthouden. Goed geleid dienen de congressen echter om personen met, dikwijls lijnrecht tegenover elkander staande meeningen, doch die hetzelfde goed doel beoogen, tot toenadering, soms zelfs tot samenwerking te brengen. Men maakt er kennis en sluit er vriendschap met vakgenooten en geestverwanten, terwijl men in tegenstanders het goede leert waardeeren.

Ook van 6—9 April is dit ongetwijfeld het geval geweest. Meermalen hebben wij uitingen gehoord, die daarvan het ondubbelzinnig bewijs gaven.

Voor de Vereeniging «Oost en West» was dit congres in het bijzonder van belang omdat ook aan de bescherming van het indische kind eene plaats was ingeruimd. Maar al te zelden wordt er, bij bespreking van onderwerpen van algemeen nut en ook bij vertegenwoordiging op internationale congressen, door Nederland aan gedacht, dat het [illegible] heeft tegenover zijne bezittingen en koloniën in andere werelddeelen. De tentoonstelling van vrouwenarbeid in 1898, waaraan congressen waren verbonden, maakte daarop eene loffelijke uitzondering, die ook thans weder op het door vrouwen georganiseerd congres te 's Hage haren weerklank vond.

Twee sprekers over het indische kind waren ingeschreven *Dr. R. S. I Snethlage* en de heer *P. C. C. Hansen*, die onder den pseudoniem *Boeka* in de litteratuur over Indië geen onbekende is. Wij hebben de door beiden op den voorgrond geplaatste stellingen reeds in ons vorig nummer afgedrukt. Thans zullen wij ze, ook in verband met hetgeen over hetzelfde onderwerp, met betrekking tot het Nederlandsche kind, in Europa, door andere sprekers werd gezegd, nader in beschouwing nemen.

De afdeeling waarin *Dr. Snethlage* spreken zou had tot uithangbord: «*Verschillende wijze van verzorging van weezen, halfweezen en verwaarloosde kinderen.*» Vóór hem voerden het woord *Ds. H. Pierson*, Directeur der Heldringgestichten en *Ds. A. L. Th. v. d. Ven*, predikant te Eindhoven.

Met warmte werd door den eersten de opleiding der weezen, halfweezen en verwaarloosde kinderen in gestichten aanbevolen en hoewel hij ook op de nadeelen der opleiding in de grootere gestichten het licht liet vallen bepleitte hij toch de voordeelen van deze boven de kleinere. Tot de nadeelen van deze laatste, rekende hij vooral de moeielijkheid om goede opvoeders te vinden, omdat van hunne individualiteit bij de kleine inrichtingen alles afhangt. Ook het gevaar van de samenleving van goede en slechte elementen in 't zelfde bestek is bij de kleine weezeninrichtingen ernstiger.

Aan de verpleging in de gezinnen moet, ook volgens *Ds. P.*, de voorkeur worden gegeven, wanneer men overtuigd is een goed huishouden daarvoor gevonden te hebben, maar dit laatste kan men gerust een witten raaf noemen.

Wat veelal de oorzaak is, dat men geen gezinnen kan vinden, waaraan de verpleging met gerustheid kan worden toevertrouwd, werd door *Ds. v. d. Ven* uiteengezet. Men betaalt niet genoeg, dit toonde hij aan door statistieken. Bij hem was verpleging in het *huisgezin* zonder eenigen twijfel de beste, mits men aan de keuze der pleegouders de grootst mogelijke zorg wijdde. Overwegingen van geldelijk voordeel en van gemakzucht, moesten bij dit zoeken geheel op zij worden gezet.

Dr. Snethlage, die nu zou hebben moeten spreken, was niet aanwezig, hij had zich in de raming van tijd vergist en kwam eerst ter vergadering na afloop van het op de inleiding gevolgd debat.

Zijne stellingen heeft hij dus niet kunnen toelichten en de lof, die ongetwijfeld daarbij aan het werk van *van der Steur* zou zijn te beurt gevallen, bleef in de vergaderzaal onverkondigd.

Niet alleen daarom echter hebben wij de afwezigheid van den inleider betreurd; gaarne zouden wij uit zijn mond ook den lof gehoord hebben van de meeste der bestaande weezeninrichtingen voor de afstammelingen van de Europeanen in Oost-Indië. Wij ontvangen geregeld de verslagen, zoowel van het Parapattan gesticht te Batavia als van het Jongensweeshuis te Soerabaja en telkens constateeren wij daaruit, dat die inrichtingen nuttigen arbeid verrichten. Nu is bij de discussiën op het congres wel de opmerking gemaakt, dat de eigen verslagen der instellingen niet altijd de beste bronnen zijn, om over het gestichte nut te oordeelen, maar ook van buiten af hoorden wij niet alleen over de beide door ons genoemde, maar ook over de andere weeshuizen steeds gunstig oordeelen.

Het schoone van het werk, dat *van der Steur* doet, ligt voor ons dan ook vooral, in zijn opnemen en terechtbrengen van de verwaarloosde half-Europeanen en half-Inlanders, die hij, door ze te ontwikkelen, en tot handwerkslui op te leiden, tot bruikbare staatsburgers vormt. Kennen wij echter de inrichting goed, dan is er, lettende op hetgeen door *Ds. Pierson* werd gezegd omtrent de beheerders van kleine gestichten, alle reden om te vreezen, dat het moeielijk zal zijn vader van der Steur te vervangen, als hij aan zijne stichting mocht komen te ontvallen!

Zijn werk wordt nu reeds, ook door de Regeering gesteund, doch het schijnt ons van zulk een groot nut toe, dat uitbreiding en bevestiging van de toekomst, voor den Staat van belang zal zijn.

Van het Inlandsche kind onzer Oost-Indische eilanden komt, wat de weezenverzorging betreft, niets voor in de stellingen van *Dr. Snethlage* en dit zeker om de goede reden dat onder de gewone omstandigheden iedere familie, iedere kampong of iedere dessa voor eigen weezen of halfweezen zorg draagt. Gedurende de moeielijke jaren, die Java heeft doorleefd en bij de aan hongersnood grenzende armoede, die ook thans nog niet overal geweken is, waren er echter ook op dien regel uitzonderingen. Mej. *Jansz* te Pangoengsĕn en vooral *Van Emmerik* in zijne Witte-Kruiskolonie, hebben tal van onverzorgde Javaansche kinderen opgenomen en zorgvuldig verpleegd en opgevoed.

Onder de rubriek *Het kind en de school* behoorde, hetgeen de heer *P. C. C. Hansen* zou zeggen. De eerste inleider was hier de heer *Kl. de Vries* uit Amsterdam, die in eene zeer welsprekende rede wees op de betrekkelijk geringe opvoedende kracht, die, bij de thans nog vrij algemeen gevolgde richting, van het schoolonderwijs uitgaat, hetgeen hij vooral betreurde omdat, naar zijne overtuiging, de goede en lichamelijke opvoeding, die in vroeger jaren in het huisgezin werd gegeven, thans veelal wordt gemist.

Hij wenschte daarom, dat in dit tekort der huiselijke opvoeding van het kind voorzien werd, niet alleen om aan het thans opkomend geslacht eene gelukkige jeugd te schenken, maar ook om ze voor lateren leeftijd maatschappelijk en zedelijk zoo sterk te maken, dat in de toekomst het huisgezin weder zal kunnen voldoen aan de voorwaarden, die voor eene goede lichamelijke en zedelijke opvoeding van de kinderen zoo onmisbaar zijn.

Wat hij daartoe noodig achtte?

In de eerste plaats herziening van de leerstof om ze van overlading vrij te maken, vooral ook door de invoering van het meer en meer veldwinnend beginsel, dat handenarbeid op de school een element der opvoeding is.

Verder behoorlijke voeding en kleeding en ook schoolbaden, kleine klassen, schoolartsen, speelplaatsen, gymnastiek, schooltuinen, wandelingen, reisjes, kunst in de school, vakantiekolonies en uitwisseling van kinderen van stad en land.

Van overheidswege moeten worden opgericht of worde de oprichting bevorderd van scholen voor achterlijke kinderen (lichamelijk, geestelijk of zedelijk-defecten).

Op die later in het debat, door niemand, in hoofdzaken, weersproken hooge maar, ook onzes inziens, billijke eischen, volgde hetgeen de heer *Hansen* te openbaren had over het onderwijs aan de Inlandsche kinderen in Ned.-Indië.

Welk eene tegenstelling!

Gemis aan ieder onderwijs, tot het meest elementaire toe, had hij te constateeren voor het grooter deel onzer buitenste buitenbezittingen. Dáár, naar onze westersche opvatting, ook geen de minste zedelijke vorming, de jongens groeien er op om koppensnellers te worden.

En al heerschen ook op tal van andere plaatsen zachtere zeden, zoo is het toch, bij het totale gemis van Regeeringszorg zelfs op Java b. v., te verwonderen dat het volk in karakter nog betrekkelijk hoog is blijven staan; dit is te wijten aan de opvoeding in 't gezin. Treurig is het echter met de geestelijke ont-

wikkeling der kinderen in de dessa gesteld. Zij leeren hoogstens het letterschrift hunner taal en het opdreunen van zinnen uit den Koran.

Het is eene onafwijsbare eisch voor de Indische Regeering, om dien toestand zoo spoedig als doenlijk te verbeteren, maar daartoe is geld noodig en bij den berooiden toestand der Indische financiën, zal van uit Nederland de stoot moeten uitgaan.

De geheele voordracht van den heer H. zal in het uit te geven congresverslag worden opgenomen en wij zullen ze dan daaruit, later voor onze lezers overnemen. Zijne stellingen kennen ze reeds.

Zijne rede, die zonder eenige overdrijving, duidelijk den bestaanden toestand en de door den spreker gestelde eischen tot verbetering daarvan, aangaf, werd blijkbaar met groote belangstelling aangehoord, eene belangstelling echter, die wellicht even groot zou zijn geweest, wanneer een bekwaam spreker was komen wijzen op achterlijke toestanden in andere ver verwijderde deelen der wereld.

Het debat liep dan ook uitsluitend over de Nederlandsche belangen, die door den eersten inleider waren bepleit. En toen ten slotte uit den Indischen hoek, dank werd betuigd aan de regelings-commissie voor het niet-vergeten van het Indische kind en de wensch uitgesproken, dat dit congres de strooming zou versterken, die zich bij het Nederlandsche volk openbaart om krachtig Indië te hulp te komen, was het merkbaar, dat de meerderheid der congresleden, geheel vervuld door het vele wat in Nederland zelf nog voor het kind te doen overblijft, niet tot het besef kwam dat ook de verbetering der nog zeer achterlijke toestanden in Indië, minstens een even groot Nederlandsch belang is.

Wij desespereeren echter niet. Langzaam gaat *zeker!* Zoo is ten minste 't spreekwoord.

Week-Overzicht.

Den 6en dezer werd te Parijs het arbitrageverdrag tusschen Nederland en Frankrijk door den franschen minister van buitenlandsche zaken en den nederlandschen gezant onderteekend. De *Matin* wees er op dat deze overeenkomst van groote beteekenis voor de toekomst kan zijn, met 't oog op de belangrijke nederlandsch-indische bezittingen, die zich op den weg naar de fransche koloniën in Indo-China bevinden.

Dienzelfden dag had alhier de onderteekening plaats van de overeenkomst tusschen Frankrijk en Nederland, met betrekking tot den aanleg van den kabel Saigon-Pontianak, welke ons Indië in rechtstreeksche telegrafische gemeenschap met die fransche koloniën zal stellen.

De minister van koloniën heeft gediend van antwoord op het, door de Tweede Kamer uitgebracht Voorloopig Verslag op de wijziging der indische begrooting over het loopend jaar, ten behoeve van de oprichting van een landbouwdepartement. Wij ontleenen aan de Memorie van antwoord, dat de minister opkomt tegen de bewering dat het in Indië tot dusverre aan belangstelling in het landbouw- [illegible]

Opmerkelijk is, naar aanleiding van die bewering het volgend aan de *Times*, die toch waarlijk niet aan overwaardeering van de Hollanders kan gezegd worden te lijden, van den 4en Januari ll. ontleend citaat:

»Het hollandsch gouvernement geeft jaarlijks groote sommen uit voor de ontwikkeling, door wetenschappelijk onderzoek, van de hulpbronnen van Java en andere hollandsche koloniën.«

Voorts ontleenen wij aan genoemde memorie, dat de voorgestelde organisatie tot in details overeenstemt met de, uit Indië ontvangen voorstellen.

Het nieuwe contract met den Koninklijken Westindischen maildienst vond, blijkens het uitgebracht Voorloopig Verslag, algemeene goedkeuring. Sommige leden wenschten zelfs uitbreiding van den dienst, maar daartegenover stelden verscheidene leden de verklaring, dat zij beslist bezwaar zouden hebben tegen een wekelijkschen nederlandschen west-indischen maildienst, als te kostbaar voor beide partijen, zonder evenredig nut.

Van het atjehsch oorlogsterrein werd telegrafisch bericht ontvangen van den dood van kapitein M. Campioni, tengevolge van zijne verwonding bij een treffen in het Seunagansche, waaromtrent in ons vorig overzicht reeds 't een en ander aan de dagbladpers werd ontleend. Wij rectificeeren nog door de mededeeling, dat in de ontvangen berichten slechts sprake was van gewonden onzerzijds. Kapitein Campioni is nu toch gevallen; welk verlies daardoor wordt geleden meenen wij het best te kunnen weergeven door de volgende aanhaling uit een Atjeh-correspondentie aan de *Nieuwe Courant*:

»En in het Melaboesche beantwoordt Campioni dusdanig aan de verwachtingen op grond van zijn Tapa-Toeansche campagne gekoesterd, dat het daar wel geen jaar meer zal duren, of alle twijfelachtige elementen zullen hebben moeten kiezen of deelen. Weliswaar is in het Seunagansche de 1e luitenant der cavalerie C. L. C. de Bruin zeer ernstig gewond; maar hoe betreurenswaardig dit voorval op zichzelf ook moge zijn, zoo moet toch erkend worden, dat de actie hier veel minder offers eischt, dan met grond mocht worden verwacht.«

De verwachtingen hebben zich nu helaas toch bewaarheid, want de dood van een man als Campioni, weegt in deze tijden van krachtige actie zwaar.

Van de colonne van Daalen is bericht ontvangen dat deze, vereenigd met de colonne Creutz, den tocht door den Gajoe-Loeas en de Bataklanden tot Taroetoeng voortzet. De gewonde luitenants Ebbink, Winter en Christoffel blijven bij de colonne, tot versterking waarvan, zooals aan de *N. R. C.* geseind werd, twee brigades marechaussee met de kapiteins Stolk en de Boer waren gezonden. Twee brigades? Zou dat geen vergissing wezen? Twee kapiteins met veertig karabijnen. De verliezen aan gewonde officieren bij de colonne, werden in de luitenantsrangen geleden.

Omtrent het persdiliet, waarvoor de hoofdredacteur der *Nieuwe Arnh. Cour.*, H. Pyttersen, beschuldigd de eer en den goeden naam van Dr. H. van Cappelle, alhier, in een hoofdartikel, getiteld: »Wetenschap of Goud«, te hebben aangerand, voor de arnhemsche rechtbank ter verantwoording werd geroepen, ontleenen wij aan het in de *N. R. C.* van den 6en dezer gegeven verslag der rechtzitting het volgende:

De heer Pyttersen constateerde, dat de wijziging in het plan der expeditie is aangebracht, in strijd met het verlangen der regeering. Deze wenschte een onderzoek van het gebied der Nickerie, en nadat steun van de zijde van financiers verzekerd was, werd het plan gewijzigd en de Coppename en in opgenomen.

Belangrijk was, ook naar aanleiding van de, door beklaagde in zijne repliek op het pleit van den advocaat van Dr. v. C. gedane opmerking, dat getracht wordt het commercieele karakter van de expeditie weg te moffelen, het getuigenis van den oud-minister van koloniën, Cremer, die zeide dat in de stukken steeds gesproken wordt van onderzoekingsreis, maar hij herinnerde zich, dat oorspronkelijk bedoeld was een wetenschappelijke onderzoekingsreis. Hij zeide ook geen bezwaar gemaakt te hebben, toen dr. van Cappelle kwam verzoeken, commercieele onderzoeking aan de wetenschappelijke te mogen verbinden, en dat hij nooit gedacht heeft aan misleiding van dr. van Cappelle. Uitdrukkelijk werd bepaald, dat alle rapporten moesten uitgebracht worden aan de regeering en dus gemeengoed zouden worden. De heer van Cappelle had over het commercieele onderzoek reeds met den gouverneur van Suriname gesproken vóór de indiening der begrooting, waarop het rijkssubsidie van f 6000 voorkwam.

De officier van justitie requireerde tegen beklaagde wegens smaadschrift een boete van f 50 subs. 25 dagen. Bovendien vroeg de advocaat van Dr. v. Cappelle voor zijn client, dat het de rechtbank mocht behagen dezen toe te staan zich civiele partij te stellen.

De uitspraak nu jl. Dinsdag luidde: vrijspraak van den beklaagde en ontzegging aan Dr. v. C. van den eisch zich civiele partij te mogen stellen.

»In een druk bezochte vergadering van de afdeeling Amsterdam der vereeniging »Oost en West« trad gisteravond in het American Hotel als spreker op de heer F. Fokkens oud-resident van Timor met het onderwerp: »Naar het land der Koppensnellers«, zoo lezen we in het *Algem. Handelsbl.* van den 8en dezer.

Een druk bezochte vergadering! 't Deed ons goed zulks te lezen, zoowel met 't oog op den spreker en zijn belangwekkende voordracht, als op de afdeeling, die daardoor blijk gaf dat 't haar ernst is om er wat meer *spirit* in te brengen. Goed voorgaan doet goed volgen.

Den 9en dezer werd in een vergadering van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap door den heer Delprat mededeeling gedaan van twee tochten in Midden Celebes, door den ingenieur R. Verbeek in opdracht van de Petroleum-Maatschappij Moeara Enim ondernomen. De eerste tocht duurde van den 4en December 1903 tot 6 Januari van dit jaar en voerde den onderzoeker van Tomboekoe over zee naar Wosso, Sobosssi, Ondeleau, vàn daar terug naar Toekala en vervolgens naar de golf van Tomori en terug naar Tomboekoe. Op de verschillende plaatsen werden tochten naar 't binnenland ondernomen, waarbij 't den heer V. bleek, dat de bevolking van de geheele door hem bereisde kuststreek veel te lijden had van de jaarlijksche sneltochten der Toewanna Alfoeren. Den 10en Januari werd een nieuwe tocht aangevangen, met het doel het Toe Ennen-meer te bezoeken. Dit meer bleek niet te bestaan maar in de berichten, die er van gewaagden, verwisseld te zijn met het Towoeti-meer, dat door den heer V. van Tomboekoe uit werd bezocht, waarna de reiziger over 't gebergte naar de golf van Boni trok en te Worau aangekomen, vandaar per prauw naar Paloppo ging.

In deze vergadering werd meêgedeeld dat de 1ste luitenant van den topographischen dienst in Ned.-Indië A. Franssen Herderschee, de luit. ter zee 2e klasse C. H. de Goeje, die de derde expeditie in Suriname leidden, dit ook de vierde zullen doen, en de heer G. M. Versteeg weder als geneesheer zal mede gaan.

De leiders der Nieuw-Guinea-expeditie zijn reeds naar Indië vertrokken.

Op het, nu afgeloopen Congres voor kinderbescherming, hier ter stede gehouden, waren ook met 't oog op Indië twee inleiders ingeschreven, Een schitterde door afwezigheid toen hij aan 't woord zou komen. De ander, de heer P. C. C. Hansen (Boeka) bracht 't er beter af. Spreker wenschte dat Nederland zich ernstig zou bezig houden met de oplossing [illegible] sche toestanden welke in sommige deelen van Oost-Indië, Midden-Celebes, Centr.-Timor, Centraal-Borneo heerschen, opdat het jongere geslacht aldaar een meer menschwaardig bestaan deelachtig worde en zoodoende tot een hooger zedelijk peil gerake. Z. i. zal op de hoofdplaatsen slechts een afzonderlijk inlandsch onderwijs (lager, middelbaar en hooger) geheel afgescheiden van het europeesch onderwijs in staat zijn den inlander te geven wat hij behoeft. In de dessa moet van regeeringswege voor een karakteropvoedend, eenvoudig onderricht gezorgd worden, vrij van mohamedaansche invloeden en aanpassend aan de bestemming dier jeugd. Ten einde moreele verwaarloozing en afdwaling van kinderen van huisbedienden in de arme inlandsche stadswijken of fabrieken en landbouwondernemingen tegen te gaan, moet in de eerste plaats aandacht gewijd worden aan de misstanden en slechte invloeden, die bij kinderen en volwassenen op Java een teruggang in menschwaarde veroorzaken, en in wijden cirkel het volkskarakter ondermijnen. Een goede politie en rechtspraak dient ingevoerd, het drankgebruik dient uitgeroeid.

Het drankgebruik? Wordt hier niet de opiumvloek bedoeld?

De heer G. E. V. L. van Zuylen bracht in diezelfde zitting van het Congres het Comité voor het Congres den dank van alle vrienden van de Indische kinderen, dat op dit Congres hun belangen ook waren besproken. Spr. drong er op aan, dat de strooming krachtig worde om in den toestand van het inlandsch onderwijs verbetering te brengen.

Eerst een vervolg en slot door de mededeeling dat de heer van der Heide, directeur van het »Nederlandsch Schoolmuseum«, en een onzer ijverige amsterdamsche medeleden, het op de jongste vergadering van genoemd »Museum« niet over de, nieuw uitgezonden onderwijzers had, toen hij van minderwaardig personeel sprak, waarover men in Indië zoo verontwaardigd was, maar dat daarmeê bedoeld werd personeel, dat in Indië weêr in dienst was gesteld, nadat 't reeds geruimen tijd buiten het onderwijs had gestaan. De heer Guiot verklaarde zich in de *N. R. C.* dankbaar doch niet voldaan, daar hij nog altijd van den heer v. d. H. een openlijke bewijsvoering verlangt voor de stelling, dat de hoofdacte een waarborg oplevert voor practische geschiktheid van het personeel. Punctum est.

Nu eventjes in de Parkstraat bij het *Vaderland* aangewipt, dat door het *Volk* op de vingers getikt werd wegens zijn bericht van de oprichting of zoo iets van een sociaal-democratische studieclub in Indië. Dat bericht wordt door het sociaal-democratisch blad onjuist genoemd. Er is onlangs alleen sprake geweest, dat pogingen in Indië zullen worden gedaan om medewerking voor de studieclub dier partij in Nederland te verkrijgen. Zullen we nu eerstdaags in de indische bladen de advertentie te lezen krijgen: »Commissionairs in koloniën gevraagd«?

»Inkrimping van koloniaal bezit« luidt de titel van een artikel in het *Alg. Hbl.* van den 5en dezer, waarin het ook in dit blad besproken opstel van den heer H. van Kol in de *Nieuwe Tijd* aan critiek wordt onderworpen,

»Wij blijven vertrouwen«, schreef het *Hbl.* »dat, bij allen aandrang om een deel onzer koloniën van de hand te doen, de groote meerderheid van het nederlandsche volk zal antwoorden: dàt nooit.« Zoo zij het.

Laat ons tevens daaraan den wensch vastknoopen dat de groote meerderheid van het nederlandsche volk zich dan ook bereid toone om van de koloniën te maken wat ze worden kunnen. Maar om die meerderheid daartoe te bewegen is het niet voldoende de nationale hebzucht optewekken, doch is het ook niet minder verkeerd gezien om door overdreven voorstellingen den indruk te wekken, als zou er van Indië eigenlijk niets meer te maken wezen dan ten koste van zoo zware offers, dat er haast niet aan te denken valt om er aan te beginnen. Italië en de Italianen hebben er wel veel ellendiger voor gestaan dan Java en de Javanen en toch beginnen de eersten er al aardig boven op te krabbelen door geleidelijke, normale, geen *broeikas*-ontwikkeling. Dat men eerst Neerlands volk het vertrouwen schenke, dat herstel van gepleegd onrecht binnen zijn bereik valt, wat 't werd ook in dit blad reeds betoogd, werkelijk 't geval *is*, en we twijfelen niet, of het reddingswerk zal met kracht kunnen en worden ter hand genomen.

De van dag tot dag schrijver van genoemd blad waarschuwt in het nummer van den 6den dezer, met 't oog op 't in dezen tijd weer opduikend protectionisme vooral tegen deszelfs toepassing op de koloniën.

»Als onze protectionisten thans, tot bevordering van de nationale nijverheid, wilden gaan eischen dat weder differentieele tarieven in Indië werden ingevoerd, dan moeten zij waarlijk in de eerste plaats de geschiedenis raadplegen.

Zij zullen dan vernemen, dat ons land jarenlang op zeer gespannen voet met Engeland heeft verkeerd, zóó zelfs, dat herhaaldelijk oorlogsgevaar dreigde, en dat alléén omdat wij in Indië, door ons differentieel tarief, stelselmatig de Britsche handelsbelangen benadeelden.

In dien tijd werden er op Java dan ook vestingen gebouwd, die 25 millioen gulden aan geld en onnoemelijk veel heerendienst gevorderd hebben! Dit was noodig omdat men steeds te vreezen, had een oorlog voor het behoud onzer koloniën te moeten voeren. Het beste middel om onze Oost tegen buitenlandsche vijanden te verdedigen, is eene vrijzinnige handelspolitiek!«

In hetzelfde nummer nog een betoog tegen het *Bat. Nbl.*, dat Indië met zijn handjevol leerlingenmateriaal voor hoogere burgerscholen nog niet rijp is voor een universiteit, en een, onder het opschrift »Begrootingen en rekeningen« hameren, op het oude aanbeeld: den rentepost. Moge de aanhouder ook hier winnen of ten minste aan Indië een equivalent bezorgen.

Van het *Hbl.* zouden wij wel even bij de *Standaard* kunnen aankloppen om te vragen of de koloniën van Ons Program geschrapt zijn, want in al die weken troffen we niets dan hoogst onbenullige variaatjes uit de koloniale bladen, als bij toeval een uitknipsel, waar werkelijk wat in stond, en verder een schrijven uit de West, dat naar niets leek, aan.

De *Groene* heeft weer eens aan P. C. C. Hansen gastvrijheid verleend, nu voor een opstel tegen het voorstel tot oprichting van een landbouwdepartement in Indië. »Eene Verrassing«, noemt Boeka dit voorstel, dat zijne goedkeuring niet kon verwerven. Aan het slot van zijn betoog, dat vooral tegen het al te wetenschappelijk karakter van het personeel gericht is, waaraan oprichting en leiding van het nieuwe departement zouden zijn toevertrouwd, merkt Schr. het volgende op:

»Waarlijk het ware beter eerst 's Lands Plantentuin eens te hervormen, te splitsen in: een kleine, zuiver wetenschappelijke afdeeling onder leiding van onzen beroemden prof. Treub, belast met verbreiden van Holland's wetenschappelijken roep, en daarom door Holland betaald; en een hoofdafdeeling geheel ingericht voor den landbouw etc. waar elke onpraktische geest als verderfelijk wordt bestreden, gelijk in Amerika, en waar geen plaats is voor elementen die bevordering van de welvaart der bevolking als bijzaak behandelen.

De oprichting van een departement in den thans voorgestelden vorm zou een stap in verkeerde richting wezen, en vele jaren een belemmering daarstellen voor een doeltreffenden steun aan den inlandschen landbouw. Daarom zij een beroep geoorloofd op den praktischen zin van allen die in deze te beslissen hebben, opdat dit vermoedelijk met een verleidelijk zuidenwindje in deze noordelijke beemden aangeland wetsontwerp nimmer tot wet worde.«

Men weet reeds dat wij hopen dat zulks [illegible] geval moge zijn.

In de *Nieuwe Cour.* een ingezonden stukje, voorkomende in het ochtendnummer van den 9en dezer, waarin H. een herziening der tractementsregeling ten behoeve van de indische luitenants bepleit.

Oost-Indische berichten.

De Afdeeling Soerabaja van de Vereeniging Oost en West. Te Soerabaja zijn sedert eenigen tijd pogingen in het werk gesteld om een afdeeling dier vereeniging op te richten. Een voorloopig comitè, bestaande uit de heeren Mens Fiers Smeding, voorzitter; Van der Ent, secretaris; den assistent-resident Arends; den regent van Grissee, den controleur Jasper en de heeren Van Hattum en Bienfait, leden, spande zich voor de zaak en mocht van verschillende zijden toezeggingen van steun erlangen.

Om te bewijzen dat op het gebied van kunstnijverheid te Soerabaja nog al wat gepresteerd werd in den legendarischen, goeden, ouden tijd, herinnerde de voorzitter o. m. de aanwezigen slechts op het stuk van sarongs en kaïns aan de zoogenaamde kaïns Franquemont.

Het soerabajasche koperwerk heeft zelfs in onze buitenbezittingen nog heden zoo'n goeden naam dat onlangs de Pasir-en Tanah-Boemboelanden in Borneo een van zijn rijksgrooten hierheen zond om twee honderd koperen presenteerbladen te bestellen.

Nu nog worden uit Java's westhoek van hier besteld kammen, gespen en andere voorwerpen uit schildpad en paarlemoer vervaardigd, die elders aftrek vinden.

De grisseesche tjindés zijn van oudsher vermaard.

De lederen wajangfiguren met hoornen handvatsels genieten een zekere beroemdheid; de wijk Boeboetan hier ter plaatse is bekend om de handswerklieden, die hoorn en been op kunstige wijze bearbeiden.

De inlandsche kunstenaars moeten echter geleid worden en daartoe kan door velen worden bijgedragen.

Daarvoor was noodig, meende de voorzitter, dat men bij oude indische families ging zoeken naar werkelijk schoone modellen van typisch inlandsche vormen en lijnen, welke dan aan »Oost en West« in bruikleen moesten afgestaan worden tot namaak.

Indien op deze wijze weder smaakvolle indische kunstvoorwerpen in de mode komen dan zal het europeesche surrogaat, waarmede men zich thans bij gebrek aan beter behelpt, wel langzamerhand weder verdwijnen.

Landkolonie Pangoengsen. De directrice, Mejuffrouw Jansz, verklaart, omtrent deze kolonie voor noodlijdende inlanders, dat zij in de afgeloopen maanden Januari en Februari veel heeft moeten uitgeven aan reparaties. Daar zij geen djatihout van het gouvernement kan bekomen en niet zooveel geld heeft om het te koopen, moet alles van wildhout en bamboe gemaakt worden. En juist hierbij spelen de witte mieren zulke leelijke parten, waardoor ontzaglijk veel geld aan reparaties verloren gaat.

Saldo 31 Dec. 1903	*f* 1336,645
Ontvangsten	*f* 526.30
Totaal	*f* 1862,945
Uitgaven:	*f* 741,25
Saldo 29 Febr. 1904.	*f* 1121,695

De Koeteische Prins, Pangeran Mangkoe Negoro van Koetei, die voor particuliere aangelegenheden zich sedert eenige weken te Soerabaja bevindt en van plan was om dat verblijf geruimen tijd te verlengen, heeft van den resident van Bandjermasin een wenk gekregen om spoedig naar zijn standplaats terug te keeren. Hij vertrekt dientengevolge spoedig naar Koetei. Het schijnt dat in het achterland van Koetei (Doesoenlanden) eenige onrust onstaan is, waarschijnlijk in verband met de activiteit van sultan Seman en dat de pangeran, die zeer bevriend is met ons gouvernement, zijn invloed op de bevolking moet aanwenden, om de rust te herstellen. Zijn verblijf te Soerabaja heeft de kleinhandel geen windeieren gelegd, hij en zijn gevolg dede vrij groote inkoopen, schrijft *de Soer. Ct.*

Atjeh. In Tangse (Pedir) kwam zich bij luitenant Darlang melden Toekoe Moeda Rhoo uit het Polimgeslacht met eenige volgelingen. Luitenant Charbon nam Toekoe Moehamad Tonah Abi gevangen.

De Vierde Bergbatteij, welke eerstdaags van Atjeh te Batavia zal aankomen, zal naar het *Bat. Nbl.* verneemt haar geheel te Batoe Djadjar in garnizoen komen. Het peleton cavalerie van het vierde veldeskadron te Kota Radja, dat eveneens naar Java overgaat, zal rechtstreeks naar Salatiga vertrekken, zoodat na aankomst op die plaats, na overnummering, twee compleete veldeskadrons, het eerste en het tweede, behalve het depot-eskadron in garnizoen zullen zijn; het linkerhalf eerste veldeskadron te Soerabaja wordt administratief samengevoegd met het op Kota Radja achterblijvende peleton en zal dus voortaan linkerhalf vierde veldeskadron heeten.

Moordperkara. De *Sumatrabode* bericht dat de zaakwaarnemer Chatelin en de gegageerde onderofficier Harre[illegible] in hechtenis zijn genomen in verband met het noodlottig uiteinde van den ziekenverpleger Van Veen.

Lijn Padalarang Krawang. Onlangs zijn te Tandjong Priok aangebracht 140 groote colli ijzeren bruggedeelten, bestemd voor den aanleg van bovengenoemde lijn.

Helaas echter alweder een vertraging in de voltooiing van deze lijn, doch nu ligt de schuld geheel aan Holland, zegt de schrijver in het *Bat. Nbl.*

Een brug van dertig meter, waarvan de constructie hier keurig en in details op papier is gebracht, is uit Holland aangekomen, na door het technisch hoofdbureau ginds gekeurd en gewogen te zijn, te licht bevonden. Te licht in de werkelijke beteekenis van het woord en geen klein beetje ook, het gewicht is n.b. twee derde te gering.

De ingenieurs van den aanleg zitten met het onbruikbare ding opgescheept; zij danken er hartelijk voor er zelfs een proefrit over te laten doen en er zal dus wel een nieuwe brug moeten worden besteld waardoor het werk weder [illegible] maanden vertraagd wordt. De onkosten bedragen ongeveer vijf mille, wie zal die betalen?

Schr. kan verder mededeelen dat de ingeneur van der Waarden te Bandong het project voor het centraalstation te Passer Senen onder handen en bijna gereed heeft.

Kweekschool voor inlandsche Onderwijzers te Fort de Kock. *Bij Stbl.* 152 is bepaald ten aanzien van de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Fort de Kock, dat bij wijze van proef, die kweekschool zal bestaan uit een eerste of voorbereidingsafdeeling met een cursus van twee jaren en een tweede of vakafdeeling met een cursus van vier jaren en ook onderwijs wordt gegeven in de nederlandsche taal en die taal, naar gelang de vorderingen der leerlingen het toelaten, als voermiddel wordt gebezigd bij het onderwijs in de verschillende vakken, voor zoover die daartoe geschikt zijn:

Verder is bepaald dat met betrekking tot de aan kweekschool en haar onderwijs gegeven uitbreiding, de toelating van nieuwe leerlingen en de invoering van het Nederlandsch als leervak en als voermiddel in de verschillende klassen der school door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid wordt geregeld.

In verband met deze regeling wordt bepaald dat het onderwijzend personeel der kweekschool voor inlandsche onderwijzers te Fort de Kock tijdelijk wordt vermeerderd met twee europeesche hulponderwijzers op de voor dien rang organiek vastgestelde bezoldiging en verdere wettige voordeelen.

Cultures in de Vorstenlanden. Men schrijft uit Klaten aan *Mataram* dat eindelijk de tabakkers weder een beetje beter te spreken zijn, de laatste dagen ziet men nog al eens een employé naar de kotta komen. Het moet dan ook wel.

Naar men hoort en wel uit zeer betrouwbare bron, hebben er afdoeningen van tabak in Europa plaats gehad van f 1.29 en f 0.68 per ½ K.G., waarlijk voorloopig prachtige prijzen voor Vorstenlanden-tabak.

De suiker is ook weder iets vooruit gegaan en als de indigo ook koopers vindt, dan kunnen waarschijnlijk eenige employés aan blijven die de vorige week aanzegging van ontslag hebben gekregen wegens bezuiniging.

Suikerafdoeningen. Onlangs werden volgens opgave van de makelaars Henn & Co. afgedaan 5000 pic. van de s. f. Pandaän nummers 18/19 tot f 5.97 aan den makelaar Franc en 10.000 pic. van Pleret en 5000 picols van Pengkol nummer 12 en hooger tot f 5¼ aan de firma Fraser Eaton. 15000 pic. van de s. t. Kabat nummers 15 en hooger tot f 5⅜ aan dezelfde firma. Aldus de *Soer. Crt.*

Verder nog 1000 pic. van de s. f. Pandaän superieur voor f 7.— aan een Chinees; 10.000 pic. van de s. f. Paijangan nummers 12/14 tot 5¼ aan de firma Fraser Eaton en 5000 picols idem van de s. f. Soedhono tot denzelfden prijs aan dezelfde koopers.

Op heden werden nog verkocht 5000 pic. van de s. f. Modjopangoong nummers 16 en hooger tot f 5¾ koopers Chinees.

Het *Soer. Hbl.* zegt omtrent de suikerafdoeningen te Soerabaja:

Gisteren werden door de firma Fraser Eaton en Co. van Pleret 10.000 picols en van Pengkol 5000 picols nr. 12 tot 14 gekocht voor f 5½; van Kabat 15000 picols nr. 15 en hooger voor f 5⅜.

Van Pandaän werden 5000 picols nr. 18 en 19 aan den makelaar Franc afgedaan voor f 5.97.

De firma Fraser Eaton en Co. heeft verscheidene aanbiedingen gedaan, die voor verkoopers van de hand gewezen werden.

Gedroogde visch. De proef om met zoutmengsel van kleine vischsoorten als selar, petek, djoewi en lajoer ikan gereh (gedroogde visch) te verkrijgen mag aangenomen worden als te zijn goed gelukt. De behandeling en de bereiding is als volgt: Nadat de visch gevangen is, wordt zij zonder schoonmaak gedurende 24 uur in het mengsel gelegd. Daarna wordt zij afgewasschen om het zand en asch te verwijderen, vervolgens gedroogd. Alsdan is zij gereed voor de consumptie. De hoedanigheid van de op zulke wijze bereide visch heeft geheel denzelfden smaak als die welke met zuiver zout is behandeld geworden. Geheel anders is het evenwel met de pedho (gezouten visch) die verkregen wordt van de ikan lajang. Deze soort werd tien dagen en tien nachten aan het zoutmengsel blootgesteld, zij werd in een ton gedaan, waarin laagsgewijze eerst visch daarna het mengsel werd gedaan. Bij de daarop volgende wassching bleef de visch niet in haar geheel, doch viel uit elkander (wrak). De wassching moet echter geschieden en zij kan niet nagelaten worden, daar de visch vol zand en asch oneetbaar zou zijn. Ook kan het overblijvend water, dit is onder den naam van ketjappedho bekend, niet meer gebruikt worden van wege de hoeveelheid zand. Het voldoet ook niet tot het maken van blenjik (tot balletjes geknede visch met zout) en trasie. Over het algemeen kan echter gezegd en aangenomen worden dat het zoutmengsel zeer goed voldoet, doch voor andere soort van bereiding niet geschikt is. Hoogstens mag de hoeveelheid zand bedragen een half petroleumblik per kojang zout, daar anders de visch een te zanderigen smaak verkrijgt, zoo lezen wij in *de Sem. Crt.*

Bandjermasin. De opstandelingen, ongeveer zestig man sterk, zijn den 27en Februari j. l. ook langs de Kwantanrivier afgezakt.

Raden Moeda met zijn getrouwen is waarschijnlijk ingesloten, evenals raden Johannes.

Twee detachementen zijn den 9en Maart van Mandomai vertrokken.

Het eene onder luitenant Rooseboom naar de Kapoeas, het andere onder luitenants Kramers en Hoeke naar Kahajan.

Verscheidene bewoners van de Kahajan-streek uit Tewang, Padjangan, Tampang en Miri hebben zich bij de sultanspartij aangesloten.

Verscheidene bewoners van Pangkok en andere kampongs zijn met hun kroost naar het bosch gevlucht, om zich aan het gevaar medegenomen te worden, en dan te moeten vechten tegen het gouvernement of den sultan, te onttrekken. Te Tewah Kahajan houden zich ongeveer achthonderd Amoentaiers op meldt de schrijver.

Meerdaagsche oefeningen. De compagnie militaire wielrijders zal een tocht naar de Wijnkoopsbaai ondernemen, die een week zal duren, zegt het *Bat. Nbl.*

Aan de aanstaande meerdaagsche oefeningen te Tjimahi zal worden deelgenomen door cavalerie, veld artillerie en het bataviasche wielrijderscorps.

Een flink verdiende belooning. Een ieder, die weet wie Schout Hinne te Batavia is, zal met genoegen vernemen dat zijn tractement met f 100 per maand verhoogd en alzoo gebracht is op f 350 's maands, terwijl verder zal worden beslist of hem de rang van hoofdschout zal worden verleend.

De Javasche Bank. De bekende Koopmans van Boeckeren is in hechtenis gesteld.

De agent der Javasche Bank, van wien hij onlangs geld trachtte los te krijgen middels een valsch telegram, onderteekend Dinger, trad met den resident in overleg tot voorkoming van roof door verrassing.

Op kosten der bank zullen drie met revolvers gewapende Menadoneesche politiedienaren worden aangesteld om de bank dagelijks te bewaken.

Leger contra Binnenlandsch Bestuur in Djambi. Het *Bat. Nbl.* verneemt, in aansluiting met hetgeen vroeger al over deze quaestie is medegedeeld, van allerst zekere zijde, dat het legerbestuur het lang niet altijd eens is geweest met den gang van zaken en den loop van de operatiën in het djambische en dat generaal de Bruyn even vóór zijn overlijden den last had gegeven, in een nota zijn oordeel en bedenkingen over de krijgsverrichtingen en het politiek optreden in het rijk van Djambi samen te vatten.

Die nota is, als we wel zijn ingelicht, door den interimairen legercommandant aan de Regeering te Buitenzorg toegezonden, maar heeft daar alles behalve instemming kunnen vinden ja, zij moet zelfs een minder gunstige opinie over den samensteller hebben doen opvatten en van invloed op diens verdere loopbaan zijn geweest.

Von Karacson. De raad van justitie deed uitspraak in de zaak van de Mijnbouwmaatschappij Atjeh contra Von Karacson en verwierp de opgeworpen excepties. Beslist werd dat de heer Ellwanger de wettige directeur is, bevoegd tot herroeping van de volmacht, aan Von Karacson gegeven, en tot het eischen van verantwoording. Von Karacson werd veroordeeld binnen 8 dagen verantwoording af te leggen. Goedgekeurd werd de beslaglegging op 100.000 gulden aan aandeelen.

Opiumpacht ter Sumatra's Westkust. Het uitsluitend recht tot het verkoopen van opium in het klein in dit gewest is na de mislukte heraanbesteding thans toegekend aan den tegenwoordigen pachter tot een nader te bepalen termijn in 1903 tegen een pachtsom van f 11000 per maand.

De tegenwoordige pachtschat bedraagt f 20.000 per maand, zoodat het gouvernement tot de invoering der regie f 9000 per maand zal moeten derven. Zeker geen kleinigheid, die een weinig spoed bij de voorbereiding der regie in dit gewest wenschelijk maakt zegt de *Sum. bode.*

Pontianak. De klapperoliefabriek van den heer Hemmes is geheel afgebrand. De oorzaak is onbekend.

Een goede maatregel. Een der landheeren van Krandjie heeft aan de opgezetenen van het land voorgesteld de padie dit jaar niet, als zoo dikwijls gebeurt, dadelijk en tegen minderen prijs van de hand te doen. Zij kunnen de tot bossen samengebonden padie op het landhuis bezorgen, deze wordt daar dan door het volk van den landheer kosteloos opgeborgen en gedroogd. Elken dag kunnen de eigenaren naar gelang van de behoefte hun padi komen halen en willen zij er geld voor uitbetaald hebben dan is de landheer genegen de padi geheel of gedeeltelijk over te nemen tegen marktprijs. Deze maatregel is door den landheer genomen ter voorkoming van gebrek aan voedingsmiddelen dikwijls reeds kort na den oogsttijd, zoo schrijft het *Bat. Nbl.*

Officieel. Benoemd tot regent van Pati de patih van Salatiga Raden Prawiro Werdojo.

Station te Weltevreden. Het voorstel tot uitbreiding van het station te Weltevreden is niet aangenomen. Het centraalstation zal komen te Senen; tusschen Senen en Kemajoran zullen de perrons bereikbaar zijn door een tunnel.

Wielrijdersbond. De grondslag tot den Wielrijdersbond werd gisteren gelegd, schrijft het *Bat. Nbl.*

Sabang. De Atjeh-correspont der *Deli-Courant* schrijft over Sabang aan dat blad dat voorloopig de oorlog dit voordeel heeft opgeleverd, dat het aan de genie gelukt is, om Sabang en Koetaradja telefonisch te verbinden met behulp van den onderzeeschen telegraafkabel. Gedurende de uren, dat de telegraafkantoren gesloten zijn, is de woning van den gouverneur rechtstreeks in verbinding met die van den civielen gezaghebber te Sabang door telefoondraden, die met den kabel in aansluiting zijn gebracht. Nachtdienst voor de postkantoren wordt hierdoor overbodig, terwijl thans zonder tusschenkomst van een centraal-telefoonstation, voortdurend gemeenschap gehouden kan worden.

Eene expeditie? Men bericht aan het *N. v. d. D. voor N. I.* dat op de vloot het gerucht de ronde doet als zou, bij een eventueele expeditie tegen Kloenkloeng, het algemeen commando over de zeemacht worden opgedragen aan den Kapitein ter zee A. C. van Waarden, commandant der Java-divisie.

Schrijver deelt dit »nieuwtje« mede zooals men het hem geeft. Van eene ophanden zijnde expeditie tegen Kloenkoeng is hem voorloopig nog niets bekend.

Vereenvoudiging Ceremonieel. Naar men aan *Mataram* weet te verzekeren is bij den resident alhier van de regeering een schrijven ontvangen om inlichtingen over de wenschelijkheid van eene wijziging tot vereenvoudiging van het bestaande ceremonieel bij de ontvangst van den Gouverneur-Generaal.

Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten te Djokja. Uit Djokja schrijft men aan het *Soerabajasch Hbl.* dat de algemeene vergadering van de Afdeeling Djokja van het Algemeen Syndicaat van suikerfabrikanten, slechts matig bezocht was en een zeer kalm verloop had. De belangrijkste punten, waarover uitvoerige besprekingen plaats vonden, waren eerstens de hooge tarieven voor suikervervoer op de tramwegen in deze residentie. Door het bestuur van het Syndicaat zijn pogingen aangewend om verlaging te verkrijgen; de N. I. spoorwegmaatschappij is voor zoover zij bij machte is, mede te werken, bereid de fabrikanten hierin tegemoet te komen; echter zal de beslissing van den raad van beheer in Holland afhangen. Men zal een rekest indienen bij genoemden raad van beheer en dan dienen af te wachten of de pogingen om verlaging met succes bekroond zullen worden.

Daar het huishoudelijk reglement van de afdeeling Djokja onvolledig is gebleken, zal een herziening plaats hebben, waarvoor een drietal fabrikanten werden uitgenoodigd die zich bereid verklaarden hiervoor moeite te doen.

Nog kwam ter sprake de eeuwigdurende grief inzake het onderwicht bij de suikerpakking, en dit naar aanleiding van een schrijven van de Cultuurmaatschappij der Vorstenlanden over de verpakking in zakken en het bepalen van het onderwicht. Men klaagt steeds over het veelvuldig constateeren van onderwicht te Samarang, nadat toch alles zoo nauwgezet mogelijk op de fabrieken wordt verpakt en gewogen en men acht de voorwaarden van de Cultuurmaatschappij onvoordeelig voor de fabrikanten, zoodat een voorstel aanhangig is om het hoofdbestuur van het Algemeen Syndicaat in deze kwestie te mengen om tot een schappelijk vergelijk te komen.

Aan het *Weekblad voor Machinisten* werd een subsidie toegezegd, daar het blad aan inhoud wint, doch finantieel niet al te best staat. Om hieraan tegemoet te komen achtte men het noodig het blad geldelijken steun te verleenen.

Voorts wilde men trachten vereenigingen van landbouwkundigen op te richten, waarbij de reeds bestaande vereeniging van machinisten zich dan zoude aansluiten opdat zoodoende de wederzijdsche belangen beter behartigd kunnen worden.

RECLAMES.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 119a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

West-Indische Berichten.

Suriname. De groote landbouw was bij de verzending der laatste van Suriname ontvangen bladen aan de orde gesteld.

In *Onze West* van den 12n Maart lezen we naar aanleiding van de cacao-crisis in de kolonie het volgend betoog om het bestuur te bewegen den planters te hulp te komen of in elk geval kleur te bekennen.

De cacao-crisis.

Wij hebben gewacht op de handelingen van de vergadering der koloniale Staten van 9 Februari om in 't bijzonder de aandacht te vestigen op hetgeen in die vergadering is opgemerkt omtrent de cacao-crisis. De heer Curiel — met wiens betoog de heer Morren en Getken zich in hoofdzaak konden vereenigen — heeft bij die gelegenheid aangedrongen op maatregelen van Bestuurswege, om een fataal verloop van de crisis te voorkomen.

Inderdaad, er moet hulp komen — en spoedig ook — wil een catastrophe worden vermeden. Er dient niet meer gesproken, niet meer afgewacht, er dient gehandeld te worden.

In het stadium waarin de crisis is gekomen, valt van particuliere zijde op geen hulp meer te rekenen. Alleen de Staat kan hier uitkomst geven. Een gift wordt niet gevraagd, slecht tijdelijke hulp om de ondernemingen gedurende de crisis staande te houden. Er zijn aanwijzingen die de hoop voeden dat de plaag welke de cacao teistert van tijdelijken aard zal zijn. Over een week hopen wij cijfers betreffende de cacao-productie te publiceeren, waaruit blijkt dat in het district Saramacca, op enkele uitzonderingen na, alle plantages het afgeloopen jaar meer product verkregen dan in 1902. Dit tastbaar bewijs van vooruitgang doet vermoeden, dat van Saramacca uit, waar de plaag het eerst haar intrede deed, ook het herstel zal aanvangen. Men beweert ook, dat de inspecteur van den Landbouw den toestand geenzins hopeloos acht, mits over de noodige middelen kan worden beschikt.

Wanneer alle krachten worden ingespannen om de opbrengst der plantages te verhoogen (ook door bijcultures en invoering van nieuwe cultures) kan het, dunkt ons, bij de deskundige voorlichting waarover thans in de kolonie wordt beschikt, een quaestie van hoogstens enkele jaren zijn om de plantages opnieuw rendabel te maken.

En nu komt het ons alleszins verantwoord voor, dat van Staatswege eene koloniale leening worde gegarandeerd, om aan de tegenwoordige crisis het hoofd te bieden. Die leening behoeft niet groot te zijn om de cacao-cultuur eenige jaren drijvend te houden en voor ondergang te behoeden. Uit een rationeel oogpunt is zulk een leening geheel gerechtvaardigd. Van den Staat wordt slechts gevraagd een voorschot om gedurende een te bepalen tijd rente voor die leening te betalen. En rente, én aflossing kunnen later op de plantages worden verhaald, zoo noodig in den vorm van belasting op het verkregen product.

Wij erkennen, dat aan eene dergelijke leening risico voor den Staat is verbonden. Tegenover die mogelijkheid staat echter de zekerheid van enorme derving van inkomsten door de kolon. kas, zoo de cacao-cultuur ten onder gaat.

Doch hoe 't zij, het is meer dan tijd dat aan den toestand van twijfel een einde kome. Geslingerd tusschen hoop en vrees, schijnt zich van de planters een betreurenswaardige apathie meester te maken. Velen weten niet wat hun te doen staat. Het Bestuur kan helpen daaraan een einde te maken, door klaar en duidelijk uiteen te zetten welk standpunt het in deze inneemt.

Het blad verwijst dan naar de, door den heer Curiel in de zitting der Koloniale Staten van den 9n Februari gehouden rede, waarvan de heer C. zoo vriendelijk was ons een afdruk te doen toekomen. Wij ontleenen daaraan, dat de heer Curiel de behandeling der verordening tot vaststelling der bepalingen op de bijdragen van plantages in de kosten van het landbouwproefstation, instemde met het doel dezer verordening, wijl de planters zich daartoe te voren hadden verplicht en het gouvernement niet aarzelde om daaraan, benevens aan de uitzending van den, aan die inrichting verbonden wetenschappelijken staf, voor dit jaar een bedrag van f 38500 ten koste te leggen.

Wij wenschte echter van deze gelegenheid gebruik te maken om op den benarden toestand der cacao cultuur te wijzen, welke hulp van het gouvernement dringend noodig maakte om die cultuur voor ondergang te behoeden. Reeds den 22n November 1902 wendde de »Vereeniging voor den grooten landbouw« zich tot den gouverneur, om dezen op den toestand der cacao-ondernemingen en op den financieelen nood van een steeds grooter wordend aantal plantages te wijzen. Zij verzocht voor die ondernemingen hulp bij wijze van leening aan de plantage-eigenaren, b. v. door arbeidsloonen voor te schieten tegen rente en met hypotheekverband op de ondernemingen. Op dit adres heeft de gouverneur, die voor en na dien tijd steeds blijken van groote belangstelling heeft gegeven, officieus doen weten, dat in een zaak als deze niet gemakkelijk een regeling zal kunnen gemaakt worden, als door de vereeniging gewenscht.

Het beroep der planters op mannen van de wetenschap om hun, na onderzoek in loco, van advies te dienen bij de bestrijding van krulloten en andere ziekten bleef ook vruchteloos, en steeds meer gingen nu, ook door gebrek aan arbeiders, die men niet langer kon aanhouden en uit financieele onmacht grootendeels aan het gouvernement moest afstaan voor den arbeid aan de publieke werken, de plantages in waarde achteruit.

Spreker drong bij den gedelegeerde van het gouvernement ter Statenzitting aan, dat de gouverneur alsnog zijn aandacht zou willen blijven wijden aan 't adres der vereeniging, terwijl hij, in afwachting daarvan vroeg vermindering der geneeskundige belasting op de plantages tot de helft en zoo mogelijk ook vrijstelling van de betaling van hoofdgeld voor de arbeiders, zoolang de opbrengsten der plantages zoo treurig blijven als ze nu zijn.

De gedelegeerde van het gouvernement, de heer van Wieringen, gaf in antwoord op deze rede van den heer Curiel te kennen, dat hij met genoegen de dankbaarheid aan het bestuur betoond had vernomen, zoodat met gerustheid de bijdragen konden worden gevorderd. Dat de toestand ongunstig is, beaamde het bestuur ten volle. Hulp was gevraagd en die was gegeven zooveel het bestuur meende te moeten verleenen. Door het tewerk stellen van arbeiders aan de publieke werken, zijn verschillende ondernemingen ontlast. Het bestuur erkende echter, dat aan het ontnemen van werkkrachten bezwaren verbonden zijn, die het bestuur vooruit heeft gezien, en welker naweeën nog lang gevoeld zullen worden. De »Vereeniging voor den Grooten Landbouw« had ook geld ter leen gevraagd onder hypotheek. Dit verzoek was nog in overweging en er was toen moeilijk antwoord op te geven. Het verleenen van directe financieele hulp is een moeilijk punt. Men weet het begin maar kent het einde niet. Wat de voorgestelde wijziging in de geneeskundige belasting betreft zou gedelegeerde, die indien zulks ernstig verlangd werd onder de aandacht van den gouverneur brengen. Wat het hoofdgeld betreft, werd opgemerkt dat dit niet aan de koloniale kas, maar het immigratiefonds ten goede komt, waarvoor 't ook noodig blijkt.

Uit het vorenstaande bleek dus, dat het den 22en November 1903 door de »Vereeniging van den grooten landbouw« den gouverneur aangeboden adres om hulp den 9en Februari ll. voor het bestuur nog steeds een punt van overweging uitmaakte. De door *Onze West* voor den grooten landbouw geuite wensch dat het bestuur kleur bekenne, komt ons dan ook niet onbillijk voor.

In verband met deze quaestie moet echter niet uit 't oog verloren worden dat de beslissing voor het bestuur door de Surinamers zelven niet gemakkelijk gemaakt wordt.

Zoo treffen we b. v. in *Onze West* van den 9en Maart ll. van zekeren X, blijkbaar zelf een planter, naar aanleiding van het, in een vorig nummer van ons blad opgenomen artikel over krulloten, de volgende vragen aan:

»Zijn de cacaoplanters wel diep overtuigd van den ernst van den toestand? Ook dit jaar zijn de krulloten weer gekomen. Over eenige maanden als de oogst moet worden binnengehaald, zal deze weer stellig door de versteening gedecimeerd worden. En wat dan? Verscheidene plantages zullen het geen jaar op deze manier meer kunnen uithouden.

Wat zullen al degenen, die van de cacao moeten leven, aanvangen als de plantages te niet gaan? Wat zal Suriname zonder cacao-plantages zijn? Er moet wat op gevonden worden, misschien is er nog redding mogelijk. Hoe staat het met de pogingen om den vruchtenhandel in het leven te roepen? Is er dan geen andere cultuur te vinden? Planters slaat de handen ineen, denkt er aan dat »Eendracht maakt macht«.

Ziet ge die vraag naar vruchtenhandel, naar nieuwe cultures voor plantages, die er zoo aan toe zijn, dat ze 't op de gewone manier geen jaar meer kunnen uithouden, is wel wat zonderling, maar toch zal, zoolang er zulke stemmen nog opgaan, de vraag zich aan het bestuur voordoen: »Kunnen de planters zich niet door eigen kracht er weder boven op helpen?«

De beantwoording dier vraag is voor ons hier natuurlijk absoluut onmogelijk, maar we kunnen ons wel voorstellen, dat zoolang het bestuur meent en in die meening gestaafd wordt, dat de planters zelven door samenwerking in staat zijn om met succes aan den toestand het hoofd te bieden, er van bestuurswege geaarzeld wordt om helpend in te grijpen, want niets werkt zoo demoraliseerend als juist de hulpe, waar die niet bepaald noodig is.

De oorzaken van den achteruitgang van den Javaan en de middelen om dien te stuiten.

In een ingezonden stuk van A. B. C. in ons vorig nummer, worden wij min of meer ter verantwoording geroepen, wat betreft ons oordeel over den opvoedenden invloed, die voor primitieve en niet aan arbeid gewone volkeren gelegen zou zijn in het hun als belasting opleggen van gedwongen arbeid zonder loon.

Wij moeten A. B. C. de opmerking maken, dat onder de vrij primitieve volkstammen, waarmede wij hebben kennis gemaakt, er geen enkele gevonden werd te lui om den arbeid te verrichten, die noodig was voor hun levensonderhoud of tot het zich verschaften van de weelde en de genoegens, die zij hadden leeren kennen en op prijs stellen. Dit zal denkelijk ook wel bij de negerbevolking van Midden-Afrika het geval zijn. Zijn de levensbehoeften en de levensvoorwaarden van een volk zoo eenvoudig dat zij met weinig werk daarin voorzien kunnen, dan is het best te begrijpen, dat zij een rustig en genoegelijk samenzitten verkiezen boven den in den regel niet zeer beminnelijken tien- of meeruurschen werkdag.

Wil men nu echter zoo'n primitief land mee doen dienen tot de vervulling der hoogere levensbehoeften van de beschaafde landen, dan gaat men het ontwikkelen en om maar eens iets te noemen, er moet om te beginnen een goed stelsel van gemeenschapswegen worden gemaakt. Dat zal men uit vrijen wil van die oorspronkelijke bewoners zeker niet gedaan krijgen en meer of minder zachte dwang wordt dan noodig om ze aan 't werk te zetten. Dit kan nu zijn: werk zonder eenig loon, dan wel met eene belooning b. v. in levensmiddelen. Met A. B. C. stemmen wij in, dat taakwerk aanbeveling verdient. Zoo spoedig mogelijk echter trachtte men te geraken tot behoorlijk beloonden vrijen arbeid, hetgeen eerst zal kunnen geschieden zoodra een vast ruilmiddel is ingevoerd, terwijl de aanraking met de meer behoeften kennende rasssen aan het primitieve volk spoedig ook die behoeften leert kennen en door het verlangen naar het bezit, daarvan voldoende den lust tot arbeiden prikkelt. In een tropisch klimaat blijft eenige meerdere rust echter steeds behoefte, men kan dit reeds in het zuiden van Europa zien beginnen.

A. B. C. haalt zijn stuk het een en ander aan, uit hetgeen *Planter* in het „Bondsblad" schrijft over den achteruitgang van den Javaan en de middelen om dien te stuiten. Ook ons is die reeks artikelen in het Bondsblad opgevallen en hoewel wij 't nu niet in alles met *Planter* eens zijn, vinden wij toch hetgeen hij schreef, de moeite van 't lezen overwaard. Slechts weinigen onder onze leden kennen 't „Bondsblad" en daarom zullen wij de beschouwingen van P. in ons weekblad overnemen.

I.

Om den toestand van een landbouwend volk te kunnen beoordeelen, is het noodig, dat de bestuur-ambtenaar door eigen waarneming op de hoogte komt van zijn nooddruften. Om zulks te kunnen doen, moet hij:

I. zijne opleiding in die richting genoten hebben:

II. de taal volkomen machtig zijn, zoodat hij niet afhangt van den inlandschen ambtenaar, die nu dikwerf voor tolk moet spelen en wiens belang wel eens meebrengt om toestanden anders voor te stellen dan zij zijn;

III. tijd beschikbaar, en behoorlijk onderlegd personeel hebben.

Laat ons eens zien, of de doorsnee-ambtenaar aan deze eischen voldoet vervolgt hij.

Van opleiding van den landbouw is geen sprake. Een enkel controleur mag na zijn benoeming tot ambtenaar een speciale studie van rijst- of koffie-cultuur gemaakt hebben, van een geheele ontwikkeling in die richting van alle ambtenaren zal wel nooit gehoord worden. Eenmaal in functie, wordt hij te zeer in beslag genomen door administratie, commissies, rapporten en diverse bij-baantjes, dan dat hij er tijd voor zou kunnen vinden. In 't kort, de controleur brengt zijn tijd in hoofdzaak aan de schrijftafel door. Duidelijk springt hierbij in 't oog, dat ambtenaren B. B., opgeleid in de bestaande onderwijs- inrichtingen, niet de aangewezen personen zijn om voldoende contrôle uit te oefenen op het landbouwbedrijf, dat op een aanstaand bankroet wijst, uit zijn vervallen toestand op te heffen.

Wat betreft punt II, is het algemeen bekend, dat het met de kennis van de Javaansche taal bij de meeste ambtenaren treurig gesteld is. De geleerdheid, als student opgedaan, is spoedig vergeten, om reden hij in de practijk daar niets aan heeft in den omgang met den dessaman en met de weinigen, waarmee hij zich met boekenjavaansch zou kunnen onderhouden, dat zijn de priaji's, spreekt hij maleisch.

De dessaman kent geen boekenjavaansch en alzoo geen taal, waarbij in de uitspraak door Europeanen zoo gruwelijk gezondigd wordt tegen accent, tonatie, rusten enz.

De Javaan is heel spoedig in de war (bingoeng). Om een voorbeeld te noemen: laat een Europeaan en een Javaan, die beiden de taal goed meester zijn, tot een dessaman praten; de Javaan zal altijd eerder begrepen worden. De reden hiervan is, dat alles, wat een Europeaan zegt, met een zeker wantrouwen wordt aangehoord. Voegt men daarbij de schuwheid van een Javaan in tegenwoordigheid van een blanda, dan is naar zijn bescheiden meening de oorzaak gevonden, dat wij dikwijls door Javanen niet direct begrepen worden.

Hoe de toestand wordt, wanneer de Europeaan-ambtenaar den dessaman in boekenjavaansch aanspreekt, gezeten te midden van een stoet van hooge en lagere goden, kan men zich denken.

De angst voor perkara vergroot zijn wantrouwen, zoodat hij nog geslotener is en 't weinigje, dat hij van de redevoering begrepen heeft, verkeerd opvat. Over het deel der ambtenaren, dat zelfs het boekenjavaansch vergeten is, zal hij liever zwijgen.

Besprekingen in 't algemeen belang worden hierdoor bemoeilijkt, daar de ambtenaar zelden persoonlijk tot den dessaman het woord richt, of door hem wordt aangesproken.

Wat het derde punt betreft, kan schrijver kort zijn. Hierboven toonde hij reeds aan, dat de controleur geen tijd heeft, en zijn ondergeschikt personeel verkeert in denzelfden toestand als hijzelf, d. w. z. landbouwkennis nihil.

De reorganisatie heeft de ambtenaren nog meer overkropt. Hij gelooft niet dat die besnoeiing op tractementen door combinaties van twee geheel uiteenloopende betrekkingen, waardoor enkele luttele duizenden uitgespaard worden, opweegt tegen het nadeel van onvoldoend toezicht op het toch reeds zoo in verval zijnde landbouwbedrijf.

Helder springen hiermee de gebreken in het oog, die ons bestuurstelsel aankleven.

Met een stel bestuursambtenaren, dat niet berekend is voor zijn taak door onvoldoende opleiding, is een halve eeuw voortgesukkeld, totdat de gronden uitgeput zijn, de veestapel achteruitgegaan is, bronnen zijn uitgedroogd door ontwouding, te laat maatregelen zijn genomen tegen overbevolking, waartegen door emigratie op Java zelf heel goed gewaakt had kunnen worden, van den prachtigen plantentuin te Buitenzorg te laat gebruik is gemaakt om er van te maken een landbouw-departement, zooals alle landen dat hebben, enz. enz., allemaal nalatigheden, die hun oorzaak vinden in de reorganisatie, in de bezuinigingswoede van hoogerhand, en in 't gebrek aan moed van hoofd-ambtenaren om voorstellen te doen in 't belang van den Javaan, en daarvoor te strijden, uit angst dat het hun in hunne promotie zal benadeelen.

Dat tot nu toe geen complicaties zijn voor gevallen, tengevolge van dien algemeenen achteruitgang, moet in de eerste plaats toegeschreven worden aan den onderworpen aard van den inlander, voorts aan de energie, waarmee het jongere deel van onze ambtenaren B. B. opkomt voor de belangen van den kleinen man. Deze pogingen om iets goeds tot stand te brengen moeten weliswaar onze achting afdwingen, doch wat geeft die inspanning, wanneer al die arbeid niet kan leiden tot de hoofdzaak, n.l. de opheffing van den inlandschen landbouw.

Schrijver wil stap voor stap de oorzaken beschrijven, die den Javaan hebben gebracht tot het verval waarin hij nu verkeert, en trachten de middelen aan te geven, die hierin verandering zouden kunnen brengen.

Bij elk landbouwend volk treden, bij de beoordeeling van zijn welvaart, eenige voorname factoren op den voorgrond, zooals: de toestand van den bodem, de watervoorziening, de in gebruik zijnde bemesting, de grondbewerking, enz. Laat ons tot recht begrip van hetgeen volgen zal, eerst eens nagaan, hoe in den regel dessa's ontstaan. Met stilzwijgen gaan we den tijd voorbij, toen Java nog geen overbevolking had, toen iedere dessaman gronden in overvloed en water te veel had. Meestal dankt een nieuw dessa haar ontstaan aan het feit, dat de gronden van de moederdessa uitgeput zijn of door vermeerdering van bevolking (nakomelingen) niet kunnen voorzien in de behoefte van de dessa, waarop dan door een of meer dessalieden besloten wordt om een eind verder het binnenland of 't gebergte in te gaan, daar gronden te ontginnen en een dessa te stichten, die dan meestal onder den naam van doekoean onder den loerah of petinggi van de moederdessa blijft ressorteeren. Niet vreemd is het dat een dessa 2 à 3 dergelijke doekoeans onder zich heeft. Deze nieuwe nederzetters stonden vroeger buiten eenige contrôle. Was de grond goed in hunne nieuwe omgeving, dan werd een groot stuk ontgonnen, één- of tweemaal met gogoh, en daarna met djagoeng beplant, waarna naar een nieuw stuk omgezien werd. Hiermede werd voortgegaan, tot in die doekoean elkeen eenige bouws poesakagronden bezat, die om de vier á vijf jaar beplant werden.

De bebouwing bij eerste ontginnig bestaat alleen uit 't omkappen van het oerwoud, het verbranden van de gevelde boomen en struiken om in den gunstigen tijd de gogoh in den grond te zetten. In de humuslaag ontwikkelt die gogoh zich prachtig, en een mooie oogst, gevolgd door een nog mooieren djagoeng-oogst, is het loon voor de moeite van den ontginner. Het eenigste, dat onze landman dan nog te doen heeft, is. wanneer de gogoh gaat emping, een goeboek te bouwen om daarin een toevlucht te kunnen zoeken bij het bewaken van zijn product. Als hij dit dan nog, staande op 't veld, verkoopt, dan heeft zijn geheele moeite bestaan in het vellen der boomen en het zaaien, en toch is de oogst rijkelijk.

Die manier van planten levert veel voordeel op, zoolang er versche gronden bestaan, want, wat doet onze dessaman? Als de grond heeft gegeven wat hij moest geven, houdt de belangstelling van den eigenaar daarin op; hij verlaat dien: en zoekt een ander stuk op. Van bemesting, van het aanleggen van galengans, om het afspoelen van de humus te voorkomen, geen sprake. Waarom ook? Deugt de grond niet meer, wat belet hem, nog verder te trekken, nog hooger op?

Zoo ziet men in den loop der tijden een menigte stukken grond voorkomen, pas eenige malen bewerkt en door de

ADVERTENTIËN.

H.W.M.M. BRANS.
PHILATELISTISCH BUREAU
VERKOOP — INKOOP
Prima Achterstandige van uitsluitend onvervalschte postzegels
50% met reductie op de prijzen des Gebr. Senf's catalogus
GELDERSCHE KADE 12
ROTTERDAM.

Zutphen.

Verwijzende naar de mededeeling, voorkomende in **Het Koloniaal Weekblad** van **19 November 1903**, vestigt het bestuur der Afd. ZUTPHEN e. o. van „OOST EN WEST" de aandacht op die plaats, als **bijzonder geschikt voor de opvoeding van kinderen**, zoo jongens als meisjes, die met dat doel naar Europa worden gezonden. Goed en goedkoop onderwijs, geschikte gelegenheid tot opname bij families. Desverlangd toezicht door het Afdeelingsbestuur, waarvan:

Generaal TH. J. A. VAN ZIJLL DE JONG, *Huize Baank* bij Zutphen, *Voorzitter;*
A. WALLAND, *Rozenhoflaan* te Zutphen, *Secretaris*

Alle Hygienische Artikelen N.M.
zoowel voor Heeren als Dames, steeds, ook de nieuwste, in grootste sorteering voorhanden. Geill. prijscourant **10** cents. Geill. brochure **70** cents franco.

Fransche Breukbanden zonder Veer
nooit pijnlijk in het dragen en toch absoluut vertrouwbaar.
Aanbevolen door tal van Specialiteiten en Artsen **f 2.50** enkel, **f 5.**— dubbel.
„De nieuwe breukband" Meyrignac syst. Dr. DUPREZ te *Parijs*, zonder veer langs rug en heupen, reguleerbaar, knelling en schaving vermeden prijs **f 5.**—.
Naar buiten met **15** cents verhooging na ontv. van postw. of onder rembours.

„Sanitas", Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

S. SPIJER & Co.

Magazijnen in Goud, Zilver, Diamanten, Horloges, enz.
Specialiteit in Oud-Hollandsch Zilver.
Groote sorteering Tafelzilver.
Uitgebreide collectie in gouden Trouw- en Verlovingsringen.
Ateliers voor het zetten van Diamanten enz.
Spuistraat 26, Passage 59, Schoolstraat 7,
's-GRAVENHAGE.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,
HAARLEM, Barteljorisstraat 32.
's GRAVENHAGE. Spui 12.
Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

TELEF. 83.

Bericht van ontvangst der nieuwe
VOORJAARS- EN ZOMERSTOFFEN.
SACHS & Co.,
Lange Poten 2-4,
DEN HAAG.

De ateliers onzer Kleermakerij staan onder leiding van een bekwaam Weener Coupeur.

RAJAH-THEE

de **Nationale Thee** bij uitnemendheid,
is een product van NEDERLANDSCH-INDIË.
Overal verkrijgbaar à f 1.50, f 1.25, f 1.— en f 0.80 per pond.
in pakken à 4, 2, 1 en 1/2 ons.
Luxe-blikken à 2½ ons 75, 60 en 50 cts.
RAJAH-THEE wordt des namiddags geschonken in den winkel van „Boeatan" Plaats.

Bedden- en Meubelmagazijn

„WILLEM BLOK",

voorheen WAGENSTRAAT 33, thans
SPUI 10.
Groote sorteering ENG. LEDIKANTEN, MATRASSEN, WOLLEN DEKENS, KARPETTEN, SPIEGELS, enz. enz.
Opmaken van BEDDEN en MATRASSEN,
tegen de billijkste prijzen.

Onze beroemde Santal Parelen

genezen snel en zeker alle Nier- en Blaasaandoeningen, pijnlijke, moeielijke en bloederige urineloozing en **Geheime Ziekten**, zoowel nieuwe als verouderde bij mannen en vrouwen. Enorm gebruik. Ontelbare aanbevelingen. Prijs per flacon **f 1.20**, fr. p. p. **f 1.30**. **Uitsluitend** verkrijgbaar bij:

„Sanitas", Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Een Koffieplanter, 35 jaar oud, van goede getuigschriften voorzien, grondig bekend met Java- en Liberiakoffie-cultuur en vele bijcultures, sprekende Javaansch, Madoereesch Soendaneesch en Maleisch, uitstekend met werkvolk kunnende omgaan, 15 jaar in de cultuur werkzaam geweest, zoekt

PLAATSING.

Tuinonderhoud f 10.— per bouw, gegarandeerd goed. Specialiteit in het herstellen van achterlijke en verwaarloosde ondernemingen. Brieven onder motto *„Café"* worden ingewacht vóór 1 Mei a. s. aan het Bureau van dit blad.

Vriendelijk Tehuis.

Bij een gehuwd medicus, te Amsterdam een huis met tuin op goeden stand bewonende, bestaat gelegenheid tot **opvoeding en verzorging van 1 of 2 kinderen.** Brieven onder letters U.A. aan SCHELTEMA & HOLKEMA'S Adv Bureau, *Amsterdam.*

V. A. CUYPERS Jr.
Schoeisel naar maat.
OBRECHTSTRAAT 54,
'S-GRAVENHAGE.

Voor gezondheid bij een boer.

In eene gezonde streek (Betuwe) wordt bij een grooten heerenboer **Kost** en **Inwoning** aangeboden voor een Heer of Dame, tegen billijke voorwaarden.
Brieven fr. onder Motto **Inwoning**, aan het Bureau van dit Blad.

Mevr. M. STOFFERS, v. Swietenstr. 134.
Indische Uitrustingen. Reform-onderkleeding.
Huishoudelijk Maleisch.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN
worden tegen marktprijs ingekocht door
N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heerengracht 9.

AGUILAR'S

PORT-, SHERRY, MADEIRA en fijne TAFELWIJNEN,
zijn alom bekend.
Hoofdkantoor:
Heerengracht 3, Den Haag.
Bijkantoor:
BATAVIA, B. DE BAS & Co.
Succursalen: UTRECHT en LEIDEN.
Agentschappen op alle Hoofdplaatsen in Ned. Indië.
Interc. Telephoon 264.

Th. A. A. SIMONIS
34 GROENMARKT,
over de Prinsestraat, DEN HAAG.

Desinfectie van Vertrekken
volgens Prof. Flügge.
STOOMDESINFECTIE
EN MOTZUIVERING VAN GOEDEREN.
Machinale Stoomzuivering van Bedveeren.
Wasschen, opmaken en repareeren van beddegoed.

P. Happel Jr.

CUISINIER.
v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.
Uitzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

Sanitas Mannenhulp.	Sanitas Vrouwenhulp.
Pillen van Prof. Dr. Spencer herstellen en voorkomen beslist afdoend abnormaal verlies van levenskracht bij mannen. Prijs per flacon Drie Gulden. Prospectus fr. tegen inzending van 10 c.	Pillen van Dr. Mortin pijnstillend, herstellen den normalen toestand. Uitsluitend echt à f 5. p. flacon, f 5.10 fr. p. p. bij

„Sanitas", Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976

VERHUIZINGEN en TRANSPORTEN

binnen de stad,
van en naar alle plaatsen in Nederland en het Buitenland
J. J. MESKER,
Casuariestraat 13, - Den Haag.
TELEFOON No. **259.**

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

Ontvangen van de Javasche Conservenfabriek
te POERWOREDJO:

EEND in gelei . . .	per blik **f 2.**—
KIP in gelei	„ „ „ **2.**—
KUIKEN in gelei . .	„ „ „ **1.30**

SAMBALLANS, BOEMBOE'S, ATJARS etc.
GEBROKEN MIE per half Kilo f 0.20.

Het weekblad **Themis**, Redacteur FRANS SCHAAP Jr., Den Haag publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financieele aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren.

Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitschland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang ***f 4.-.*** Los nummer franco na inzending van ***f 0.50.***

TRADING Co. LATE **Perry & Co.** 6, Hoogstraat 6.	TRADING Co. LATE **Perry & Co.** 6, Hoogstraat 6.
IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS. IJZEREN KOFFERS.	LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS. LEEREN KOFFERS.
TRADING Co. LATE **Perry & Co.** 6, Hoogstraat 6.	TRADING Co. LATE **Perry & Co.** 6, Hoogstraat 6.
HANDKOFFERS. HANDKOFFERS. HANDKOFFERS. HANDKOFFERS.	RIETEN KOFFERS. RIETEN KOFFERS. RIETEN KOFFERS. RIETEN KOFFERS. LICHT. — SOLIDE.
Van af f 3.— tot f 60.—.	**70 pCt. vrachtbesparing.**

Probeert de
VIBRATING SCHUTTLE NAAIMACHINE
VAN
v/h. A. LEWENSTEIN,
WAGENSTRAAT 18a, den Haag.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveauté's voor elk seisoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Zwakte, Onmacht, Uitputting,

Overspanning, Slapeloosheid, Droomen enz. wordt radicaal en spoedig genezen door onze bekende **Amerikaansche Versterkings Pillen.** Talrijke attesten en aanbevelingen. Prijs **f 2.**— per flacon; **f 2.10** franco p. p.
Uitsluitend verkrijgbaar bij

„Sanitas", Weesperstraat 11, Amsterdam. Telef. Interc. 1976.

BIJBLAD van HET KOLONIAAL WEEKBLAD N°. 5, Donderdag 14 April 1904.

westmoussonregens van hun humeslaag ontbloot, zonder waarde voor een appel en een ei te koop aanbieden door den eigenaar.

Een halve eeuw lang is die verwoesting van gronden doorgegaan, tot dat de voorraad versche gronden uitgeput was.

Zoo'n dessa heeft alles neergehakt, tot dat zij aan het ressort van een andere dessa komt, van de strook, waarin niet gekapt mag worden met het oog op de watervoorziening. De gronden van zoo'n dessa zijn door eigen schuld achteruitgegaan, niet opgemerkt door den Europeeschen ambtenaar, die zijn leven slijt aan de lessenaar, en oogluikend toegestaan door den inlandschen ambtenaar, wiens schrijvers- en magangspersoneel voordeel trekt uit elke ontginning, die hun aangebracht wordt.

Was dezelfde landbouwer niet in de gelegenheid geweest op deze wijze zijn eigen ongeluk te bereiden, dan had de nood hem bij uitbreiding van het zielental gedwongen, nu de bestaande gronden beter te bebouwen, wilde hij blijven bestaan. Zoo ziet men, dat de rijke natuur de oorzaak is geweest, dat de landbouwer tot nog toe in staat is geweest om met weinig werken te kunnen leven en lui worden. Doch, wat is gebeurd als noodzakelijk gevolg van de ontbouding: eene aanzienlijke vermindering van water, en hiermede komen wij op het tweede gevolg van den roofbouw, en de tweede reden van den achteruitgang van de welvaart.

Door het branden van geheele bergruggen bodja angons is het weinigje struikgewas, dat de ontginner heeft laten staan, ook verdwenen. Het gevolg van dit alles is, dat bronnen opgedroogd, of sterk in capaciteit verminderd zijn. Zonder water geen landbouw! Vermindert de capaciteit, dan is daarvan het natuurlijk gevolg dat minder gronden in bewerking gebracht kunnen worden voor de tweede gewassen en voor de zaadbeddingen. Erg gemakkelijk zal het iedereen vallen om plekken te vinden, waarvan de ouden van dagen van een dessa u kunnen zeggen: „Mijnheer, dertig jaar geleden was hier een bron en nu is zij opgedroogd; of met het water van deze bron bewerkten wij dertig jaar geleden honderd bouws sawah en nu nauwelijks tien bouws, terwijl de rest op de regens moet wachten".

De bevolking breidt zich reusachtig uit, en deze toename kan geen gelijken tred houden met uitbreiding van goede bouwgronden, om reden de nog beschikbare gesloten zijn voor de watervoorziening, en de reeds bestaande door verregaande verwaarloozing uitgeput zijn.

Ziedaar naar zijn beste overtuiging de hoofdoorzaak van den achteruitgang van den Javaan. Om uitgeputte gronden uit hun verval op te heffen, zijn twee factoren noodig, 1. eene oordeelkundige bemesting en eene uitmuntende irrigatie, terwijl eene behoorlijke bewerking van den grond ook veel van invloed is. Heel lastig zal het wezen, om den uitgeputten grond door bemesting in waarde te doen stijgen, daar die bewerking niet tot de adat van den Javaan behoort. Het conservatisme van den Javaan komt nergens sterker uit dan bij de beoefening van den landbouw. Schrijver kent districten, b. v. het district Ngawen, afd. Blora, res. Rembang, waar dessa's zijn, die met goed gevolg hun sawahs bemesten. De klètong wordt bewaard in kuilen, en in de maand September of October daaruit gehaald en in hoopjes op de sawah gebracht, daarop uitgespreid en omgeploegd, dus ongeveer juist zooals dit overal in Europa geschiedt. Natuurlijk niet zoo consequent doorgezet, slordiger, doch een begin is er, een begin, dat de Javaan zijn eigen belang inziet.

Bij de invoering van dezen maatregel zal men op vele bezwaren stuiten.

Tot de voornaamste behoort zeer zeker de vorm van grondbezit. Immers, erfelijk individueel grondbezit is uitzondering, terwijl men overal aantreft communaal grondbezit met periodieke verwisseling. Voor de bemesting komt in hoofdzaak in aanmerking de klètong, gemengd met afval, bladeren, enz. De hooge waarde van deze mest zit in hare nawerking. De inlander zal dus weinig voor deze bemesting voelen, daar tegen den tijd, dat de mest begint te werken, de grond, in andere handen zal zijn overgegaan. Om dit bezwaar uit den weg te ruimen, kan men twee wegen bewandelen: ten 1e. kan de bezitsvorm blijven, zooals zij nu is, doch men eische een stipte nakoming van de voorschriften omtrent bemesting; ten 2e. kan men het communaal bezit met periodieke verwisseling (norowito bagian) omzetten in communiaal bezit met vaste rechten (norowito matok).

Men make de bepaling, dat de vette gronden zwaarder belast worden dan de uitgeputte.

Van de bemesting kan men alleen eenig heil verwachten, wanneer zij consequent wordt doorgezet, en hiervoor is in de eerste plaats noodig de invloed van het dessahoofd. Deze petinggi ziet natuurlijk in de verste verte het nut niet in van zoo'n maatregel. De man begrijpt zeer goed, dat er nu voor hem een tijdperk van veel soesah zal aanbreken, daar dagelijksche contrôle noodig is. Met onwillige honden is het slecht hazen vangen, zegt het spreekwoord, en daar waar de petinggi onschendbaar is, is er van de bevolking niet veel te verwachten. Van zelf komen we op deze wijze op de inl. ambtenaren.

Een flinke wedono weet daar wel raad op. Hij maakt een inspectie door de dessa en waarschuwt den petinggi, over eenige weken terug te zullen komen en dan de mest op de velden te willen aantreffen. Komt hij dan op den vastgestelden datum inspecteeren, en is aan de bemesting nog niets gedaan, dan kan een standje, waarbij het voorgeslacht van delinquent een groote rol speelt, en 's mans rug op eene hoogst onaangename wijze kennis heeft gemaakt met de karwarts van den verbolgen priaji, dikwijls wonderen doen. Om tot zoo'n maatregel over te gaan, is het zeer noodig, dat de ambtenaar niet bij zijn ondergeschikten in het krijt staat. Ten einde dit te voorkomen, geve men de priajis een inkomen, evenredig aan zijne uitgaven.

Overbekend is het, dat een wedono of ass. wedono onmogelijk rond kan komen van zijn tractement. Waar komt het resteerende, dat hij noodig heeft, vandaan? Het zou schrijver te ver voeren van het onderwerp hier een relaas te geven van alle ongerechtigdheden, die in den regel door in soesah verkeerende priajis gepleegd worden. Hij acht het voldoende hier het bestaan van die abnormaliteiten te constateeren en de aandacht er op te vestigen, dat het grootste gedeelte der obscure wijze van verkregen inkomsten afkomstig is van petinggis. En zie hier wij zijn aan het kardinale euvel van ons bestuur op Java: een immoreele betaling van diensten heeft ten gevolg, dat ambtenaren altijd hun toevlucht moeten nemen bij hun ondergeschikten.

Hierdoor is het baantje van petinggi een luxe-baantje geworden, waarbij de candidaat den stelregel volgt van poppen en nog eens stoppen, waardoor de priaji elken invloed op hem verliest. Onnoodig is het hierbij tevoegen, dat de kleine man op zijn beurt gevild wordt.

De meeste klachten tegen den petinggi worden daarom in den doofpot gestopt, van daar het steeds meer en meer voorkomend verschijnsel, dat de bevolking en masse naar den controleur trekt, wanneer zij een klacht tegen een petinggi heeft, wel wetende, bij den inlandschen ambtenaar geen gehoor te zullen vinden. Zoo is het gouvernement ten zaak, dat door onvoldoende betaling van het inlandsche ambtenaarscorps elke maatregel genomen voor het wel en wee van den Javaan weinig uitkomsten zal opleveren, zoolang de verhouding van de machthebbende en de dienende klasse niet is geworden een geheel correcte, n. l. een uitoefening van gezag gebaseerd op prestige. Elke verandering of verbetering in 't belang van den kleinen man zal gemakkelijk in te voeren zijn. Het eerste werk van ons bestuur moge dus zijn eene verbetering van het lot der priajis. Strenge maatregelen moeten genomen worden tegen de meer en meer in zwang komende gewoonte van regents-vrouwen, die er op staan dat de vrouwen van priajis op tractementsdag in den kaboepaten hun heele of halve tractement gaan verdobbelen.

Eene goede betaling kan vorderen eene strenge plichtsbetrachting. Elke verandering of verbetering in 't belang van den kleinen man zal dan gemakkelijk in te voeren zijn.

Nu is het onbegonnen werk!

Schrijver eindigt dit gedeelte van zijn opstel met den raad, om door een commissie, die het volle vertrouwen van den ambtenaar geniet, de grootte van het tractement te doen bepalen, waarbij men als maatstaf moet nemen, een voldoende bezoldiging, en als vergoeding daarvan een trouwe plichtsbetrachting. Elke consideratie voor tekortkomingen van familieleden van regenten etc. is een misdaad tegen den dessaman. Volg den adat, help den priaji (in hoofdzaak regent) zijn zorgen te verlichten door plaatsing van familieleden, die anders op zijn dak zouden komen, doch help alleen, als de betrokkene die hulp verdient. Zoodra hij ophoudt te zijn een goed ambtenaar, worde hij zonder aanzien des persoons ontslagen of gedegradeerd.

(*Wordt vervolgd.*)

Van Vreemde Koloniën.

De engelsch-fransche overeenkomst. 't Is er dan toch eindelijk van gekomen, nadat gezaghebbende stemmen op koloniaal gebied van weerszijden hadden te kennen gegeven, tot hoever de partijen gaan konden om tot een vergelijk te komen. Den 8en dezer werd te Londen de overeenkomst, waarbij de fransch-engelsche geschillen op koloniaal gebied uit de wereld geholpen worden, door den franschen gezant Cambon en den engelschen minister van buitenlandsche zaken, lord Lansdowne onderteekend. Daags tevoren had de gezant, Cambon, den franschen minister van buitenlandsche zaken Delcassé, telegrafisch verwittigd, dat men het, op één punt na, eens geworden was. De gezant stelde met betrekking tot dat punt eene nieuwe redactie voor, onder mededeeling dat, zoo geen tegenorder mocht worden ontvangen, hij deze redactie in de aanhangige overeenkomst zou doen opnemen. Daar een tegenorder uitbleef, deed de heer Cambon, zooals door hem was aangegeven.

De overeenkomst bestaat uit: een verdrag met betrekking tot het zoogenaamde French-shore op New-Foundland, en tot de grensregeling tusschen de fransche en engelsche bezittingen in West-Afrika, welk verdrag door lord Lansdowne en den heer Cambon zal worden onderteekend; een verklaring, die betrekking heeft op Egypte en Marokko; benevens een drietal verklaringen, waarbij de geschillen worden uit den weg geruimd, die zich ten opzichte van Siam, Madagaskar en de Nieuwe Hebriden voordeden.

Wat nu de verschillende onderdeelen der overeenkomst aangaat, zij het volgende opgemerkt ten opzichte van:

1. New-Foundland.

Het geharrewar tusschen Engeland en Frankrijk ten aanzien van het „French Shore", was 't gevolg van de bepalingen van den vrede van Utrecht en van dien van Versailles, waarbij den franschen visschers met uitsluiting van anderen het recht werd verleend, om in de territoriale wateren langs de westkust van het eiland, begrepen tusschen kaap Ray en kaap Sint-Johannes, de vischvangst te beoefenen en voor het drogen van den kabeljauw gebruik te maken van de kust, die op die manier voor de bewoners van het eiland zelven gesloten werd. Zulk een toestand werd bij de toename van de bevolking van New-Foundland, die in den loop der tijden van 4000 tot 200000 zielen steeg, al meer en meer ondraaglijk, zoodat de kolonie er op bedacht was om door tegenmaatregelen te trachten aan dien toestand een einde te maken. Zoo werd door de Bait-Bill van 1886 op het eiland de verkoop aan vreemdelingen van aas voor de vischvangst verboden. Verder deed zich nog eene nieuwe moeielijkheid voor, om den toestand ingewikkelder te maken, toen op het „French Shore" inrichtingen voor het inmaken van zeekreeften verrezen. De zeekreeft is geen visch, werd van engelsche zijde beweerd.

Een modus vivendi, telken jare hernieuwd, bestendigde sedert 1890 dezen precairen staat van zaken. Hiervoor zal nu het volgende in de plaats komen:

Frankrijk laat zijn rechten op het „French Shore", d. i. het recht om er visch te bereiden en te drogen, los, maar behoudt voor zijne visschers het recht om langs dat gedeelte der kust ter vischvangst, ook ter kreeftenvangst te gaan, terwijl de Bait-Bill er buiten werking werd gesteld, zoodat de fransche visschers zich daar van aas zullen kunnen voorzien. Bovendien zal door een commissie van engelsche en fransche zeeofficieren worden uitgemaakt of en zoo ja, welke schadeloosstelling moet worden uitgekeerd aan fransche onderdanen, wier belangen door de nieuwe regeling van zaken worden geschaad. Van de uitspraak dier commissie zal beroep mogelijk zijn op een, door het haagsche Hof van Arbitrage aan te wijzen scheidsrechter.

2. West-Afrika.

Frankrijk zal zich voor zijne inschikkelijkheid ten aanzien van het „French Shore" in West-Afrika op ruime schaal beloond zien.

Een blik op de kaart is voldoende om te doen zien hoe in den loop der laatste twintig jaren in Noord- en West-Afrika een reusachtig fransch koloniaal rijk is ontstaan, dat van de Middellandsche zee tot aan den Congo reikt. De samenhang tusschen de verschillende deelen van dat rijk is evenwel nog niet bijster groot. Het droombeeld van den Transsaharien is nog steeds niet verwezenlijkt. Wel breidt zich van Algiers uit het rechtstreeksch fransch gezag steeds verder naar het Zuiden uit en zal de verbinding tusschen Algiers en Fransch Soedang eerlang tot stand zijn gekomen, maar voor de verbinding tusschen Fransch West-Afrika en Fransch Congo schenen, tengevolge van de, voor Frankrijk hoogst onvoordeelige, den 14den Juni 1898 met Engeland getroffen grensregeling onoverkomelijke hindernissen in den weg te staan. Die grensregeling maakte toch een verbinding tusschen den Niger in West-Afrika en het Tsjadmeer in Fransch-Congo over fransch gebied nagenoeg onmogelijk, tengevolge van de, daarbij door te trekken woestijnen.

Engeland wil nu de grensregeling van 1898 nog eens herzien en aan Frankrijk een gedeelte van het rijk Sokoto afstaan, waardoor aan de fransche provincie Zinder haar natuurlijke grenzen worden verzekerd en de weg tusschen Niger en Tsjad-meer door een vruchtbare landstreek kan worden aangelegd.

In de tweede plaats staat Engeland de Los- of Looseilanden, op nog geen 5 kilometers van de hoofdstad Conakry van Fransch Guinea verwijderd, aan Frankrijk af. Die eilanden waren in 1826 door de engelsche admiraliteit in bezit genomen, die er verder ook steeds zeer veel belang in stelde, en dat niet zonder reden. Zij waren in engelsche handen een machtig wapen voor een eventueel engelsch-fransch gewapend conflict, nadat ze eerst den handelaren uit het engelsch Sierra Leone goede diensten hadden bewezen voor het opslaan hunner waren, die ze aan de, van Foeta Djallon en van den Boven Niger komende karavanen verkochten. Sedert de oprichting en de ontwikkeling van Conakry, ging de handel der Los-eilanden achteruit, zoodat die op het oogenblik niets meer beteekent, wat echter niets afdoet aan de strategische waarde van den archipel. De afstand hiervan door Engeland is dan ook voor Frankrijk een niet te versmaden cadeautje.

Maar, nog meer heeft Engeland over voor eene oplossing der French Shore-quaestie. In hetzelfde jaar 1898, toen Frankrijk zich, wat de grensregeling in de buurt van het Tsjad-meer aangaat, door de engelsche diplomatie bij den neus liet nemen, werden ook de grenzen der engelsche kolonie Gambia vastgesteld. Daarbij werd bepaald dat aan Engeland een strook toekwam, die zich in alle richtingen tot op 10 kilometers afstand van 't bevaarbaar gedeelte van de Gambia uitstrekt. Dientengevolge lag er, tusschen de fransche bezittingen aan de Boven-Gambia en 't punt tot waar de rivier bevaarbaar is, een 10 kilometers breede, aan Engeland toebehoorende strook. Door den afstand van Garbaterda en 't omliggend gebied aan het bevaarbaar gedeelte van de Gambia, komt Engeland aan Frankrijk tegemoet, dat nu zijn zeeschepen langs genoemde rivier rechtstreeks naar fransch gebied kan doorzenden.

3. Egypte en Marokko.

In den politieken toestand der beide landen wordt door de engelsch-fransche enterne geen verandering gebracht. De khedive mag nog steeds in naam zijn land blijven bestieren, waar de Engelschman intusschen de lakens uitgeeft, 't zij gezegd tot heil van land en volk, terwijl de sultan van Marokko ook zoogenaamd baas in zijn rijk blijft. Alleen legt Frankrijk zich nu bij de bezetting van Egypte door de Engelschen neer, terwijl Engeland van zijn kant aan Frankrijk 't recht toekent om te waken over de rust in Marokko en om aan 't marokkaansch bestuur den steun te verleenen, waaraan 't behoefte mocht hebben voor de noodige hervormingen op verschillend gebied

Wat Egypte betreft is de overeenkomst hoofdzakelijk van financieelen aard. Egypte en zijn engelsche raadslieden wenschten in het bezit te komen van de uit de conversie der egyptische schuld van 1890 voortspruitende besparingen. Frankrijk wilde daar niets van weten on zoo stapelden zich sedert 1890 millioenen op millioenen, totdat nu een bedrag van omstreeks 70 millioen gulden bij elkaar is. Het bestuur van Egypte krijgt nu de vrije beschikking over dit bedrag. Het zag ook zijn wensch inwilligen met betrekking tot het onderpand voor de staatsschulden. Tot nu waren verschillende inkomsten enz. bestemd als onderpand voor de richtige nakoming der, op het land rustende verplichtingen. Frankrijk stemt er in toe dat de grondbelasting voortaan alleen als waarborg strekke, wat, terwijl het onderpand meer dan voldoende is voor de schuldeischers, voor Egypte minder lastig is, dan wanneer het voor hetzelfde doeleinde de belastingen van vier provinciën, de douane-inkomsten en de spoorwegopbrengsten moet reserveeren, zooals tot nu het geval was. In ruil voor deze inschikkelijkheid erlangt Frankrijk belangrijke financieele voordeelen. De egyptische schuld bestaat uit: de geunifieerde schuld, aflosbaar in een tijdperk, dat in het jaar 1941 eindigt; de gepriviligeerde 3½ pct. leening van 1890 (niet aflosbaar voor den 15en Juli 1905); de 4 pct. schuld van de Daira-Sanieh van 1890 (niet in te lossen voor den 15en October 1905); hypothecaire obligatiën ten laste der domeinen van 1878 (niet voor 1908 in te lossen); de gewaarborgde schuld van 1885. Zooals de zaken voor de jongste engelsch-fransche entente stonden en nu nog in afwachting harer bekrachtiging staan, zouden de egyptische schulden, te beginnen met het volgend jaar, geleidelijk kunnen beginnen te verdwijnen en daarmee de voornaamste waarborg voor het internationaal toezicht en het niet geheel te loor gaan van den franschen invloed aan de boorden van den Nijl. Bedoelde entente geeft nu voor de aflossing dier schulden verschillende termijnen aan, waardoor b. v. de fransche houders van geunifieerde-schuldbewijzen er met meer dan 60 millioen franken voordeeliger uitkomen dan bij een onmiddellijke aflossing het geval zou wezen.

Voorts treedt Engeland toe tot de Conventie van 1888, waarbij de neutraliteit van en de vrije doortocht door het Suez-kanaal werden gewaarborgd. Tot nu had Engeland zulks steeds geweigerd. Zijn toestemming op dit oogenblik is van het meest belang, daar Japan bij de conferentie van 1888 niet was vertegenwoordigd en Rusland wel en daartoe is toegetreden.

Wat Marokko aangaat verbindt de engelsche regeering zich om aan Frankrijk niets in den weg te leggen bij zijn vreedzaam voortdringen in genoemd rijk. Beide regeeringen nemen op zich om gedurende dertig jaren de vrijheid van den handel te handhaven en er voor te waken dat geen versterkingen aan de kust worden opgericht. Het behoeft niet te worden gezegd dat de integriteit van het marokkaansche rijk en het voortbestaan van 't huidig zelfbestuur door beide partijen worden gewaarborgd. Frankrijk zal slechts zijn invloed in de plaats stellen van de verschillende elkander vijandige invloeden, welke zich ginds deden gevoelen. Het zal zijn hulpbronnen ter beschikking van den sultan stellen ten behoeve van de hervorming van zijn land. De Keizer van den Sahara begint nu leelijk in het gedrang te komen, daar met 't tot stand komen dezer entente Marokko, al spoedig in dezelfde verhouding tot Frankrijk zal komen te staan, als het regentschap Tunis, al zal 't wel 'n tijdje duren voordat men er officieel als van 'n regentschap overzal spreken. Maar in elk geval wordt de fransche invloed in dien hoek van Afrika zóó groot, dat de heer Lebaudy nu zijn matten wel zal kunnen rollen, als hij 't niet wijselijk alreeds gedaan heeft.

4. Siam.

Wat is er al niet te doen geweest tusschen Engeland en Frankrijk over dezen bufferstaat, die het voorrecht heeft tusschen de engelsche en fransche bezittingen in Achter-Indië te zijn gelegen. Aan weerszijden vraatzuchtige monsters bereid om 't hapje naar binnen te slaan maar bang toch 'n beetje voor elkaâr telkens eventjes de tanden slaand in de taart, opkijkend dan weêr met nijdig gebrom. Maar Siam legde er toch 't loodje bij, getuige het voortdringen der Engelschen in de maleische staatjes onder siameesche heerschappij, getuige ook de afstand van een deel van zijn grondgebied aan den rechteroever van de Mekong aan Frankrijk, waartoe het zich bij het onlangs onderteekend verdrag genoodzaakt voelde over te gaan.

De onderlinge naijver tusschen Johnny en Marianne trad evenwel niet alleen te voorschijn daar, waar 't zij Engeland, 't zij Frankrijk in de betrekkelijke grensgebieden zich voordeelen trachtten te bedingen, maar ook ten opzichte van het gebied, waarvan bij de Conventie van 1896 tusschen Engeland en Frankrijk gesloten, de neutraliteit gewaarborgd was, en dat het stroomgebied van de Petsjaboerie, Meiklong, Menam, en Bangpakong en hunne zijrivieren omvat, benevens de kuststrook gelegen tusschen Moeong Bang Tapan en Moeong Pasé, benevens de streek begrepen tusschen de engelsch-siameesche grens, de Mekong en de oostelijke grens van het stroomgebied van de Meing. Ten opzichte van dat gebied, waren beide contracteerende partijen bovendien overeengekomen, welke overeenkomst echter herhaaldelijk werd geschonden, dat zij er ten behoeve van zich zelve of van de betrekkelijke onderdanen geen voordeelen zouden trachten te verwerven, welke niet aan beide partijen gemeen waren.

De belangrijkste vraag echter, welke zich naar aanleiding van de conventie van 1896 voordeed was wel of daarbij aan Frankrijk ten Oosten van bedoeld gebied en aan Engeland ten Westen daarvan volle vrijheid van handelen werd gelaten, onder het voorbehoud, dat niet getornd zou worden aan den ten opzichte van gebieds-uitbreiding der betrokken landen en koloniën bestaanden toestand. In Frankrijk was men geneigd de conventie aldus uitteleggen, maar lord Salisbury gaf tot tweemalen toe te kennen dat de engelsche regeering er niet zoo over dacht.

Bij de jongste entente wordt de fransche opvatting gehuldigd en kunnen John Bull en Marianne nu naar staphorstsche manier de siameesche koek beginnen op te peuzelen. Als ze voordat ze tot Bangkok komen 't maar niet weer oneens zijn geworden.

5. Madagaskar.

Engeland ziet officieel af van verder verzet tegen de, door Frankrijk voor deze kolonie ingestelde douane-politiek.

6. Nieuwe Hebriden.

De vraag: fransch of australisch? wordt bij deze overeenkomst niet beantwoord. Men heeft er zich toe bepaald om de instelling eener commissie aan te nemen, die zich zal hebben bezig te houden met de geschillen over grondbezit in dien archipel.

Bureau voor Handelsinlichtingen te Amsterdam.

Het Koloniaal Museum te Haarlem stelt gedurende het tweede kwartaal van dit jaar in de Museumkamer van het Bureau voor Handelsinlichtingen (Damrak, hoek Oudebrugsteeg) te Amsterdam ter bezichtiging de navolgende artikelen, om die bijzonder onder de aandacht van belanghebbenden te brengen:

1. Tabak uit Deli.
2. Maté, ook genaamd, Paraguay Thee.
3. Java-kina. De grootste pijp kinabast, die op de wereldmarkt is voorgekomen.
4. Vervalschte peper.
5. Katoen van St. Eustatius (N. West-Indië.)
6. Katoen uit Ned. Oost-Indië.
7. Soeari noten. -- In Suriname *bokkenoten* genoemd.
8. Insecten-was. — Uit Japan.
9. Aloë's van Curaçao, Bonaire en Aruba.
10. De Anti-lepra plant.
11. Voedingsmiddelen uit W.-Indië.
12. Nieuwe aetherische oliën van Java.

In het „Algemeen Nederlandsch Exportblad" van 13—20 April, waaruit wij deze opgave overnemen, zijn omtrent alle hierbovenstaande uitstallingen gedetailleerde omschrijvingen te vinden.

In aansluiting met No. 12, is ook de vorige inzending van oliën der fabriek „Odorata", waaronder bijv. zeer goede Java citronella-olie, cananga-olie, patchouly-olie, nog te Amsterdam uitgestald. Op verzoek der aldaar gevestigde „Fabrique der parfums artificiels" (A. Maschmeyer & Co.) is aan dezen industrieel gelegenheid gegeven, naast de *natuurlijke* oliën ook eenige nieuwe *kunstmatige* oliën voor parfumerie-doeleinden uit te stallen: men kan beide thans vergelijken.

Een volgend 12-tal zaken komt met 1 Juli a. s. aan de beurt. De Directeur van het Koloniaal Museum zal zich beijveren deze kleine, voor ieder kosteloos toegankelijke exposities, in de onmiddellijke nabijheid der Amsterdamsche Beurs, actueel en zoo nuttig mogelijk te doen zijn, en hij houdt zich daartoe aanbevolen voor medewerking, in 't bijzonder van planters en kooplieden in de overzeesche gewesten, alsmede van de Nederl, consulaten.

De Directeur van het Koloniaal Museum, Dr. M. Greshoff, is des Woensdags van 11½—1 uur voor een ieder te spreken in het Bureau voor Handelsinlichtingen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

De Indische Mercuur. 12 April 1907, N°. 15.

Van Gorkum: Dertig jaren Kinamarkt in woord en beeld, door C. H. O. M. von Winning. — Koloniaal Museum. — Nieuwe mijnwetgeving in Ned.-Indië (vervolg der voordracht van den heer R. D. Verbeek). — De koffie-cultuur in Centraal-Amerika (vervolg). — L. B. J. Coca. — Cacao-crisis in Suriname. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

Elseviers Maandschrift. April 1904.

Sawa Loento, door E. C. (met afbeeldingen).

Tijdschrift voor Binnenlandsch Bestunr. Maart 1904.

C. J. Hasselman: Hongersnooden in Britsch-Indië en de lessen die wij daaruit kunnen trekken (overgenomen uit „de Indische Gids"). — H. F. Damsté: Bestuurscontinuïteit. — Mas Ngabehi Dwidjosewojo: Over het geven van feesten en bijdragen hiertoe en de daartegen te treffen maatregelen. — C. J. Hasselman: Vastlegging en bijhouding van Java's economischen toestand. — Mondelinge behandeling van de Indische Begrooting voor 1904 (Dep. van B. B). — Varia: De Landrente-overpeinzingen van het Algemeen Handelsblad. — Het uitstoelen der rijstplant. — Onze rechtspraak, hoofdoorzaak van de verwaarloozing van ooftteelt op Java.

Natuurkundig Tijdschrift van Ned.-Indië. 4e afl. 1907/04.

Dr. W. van Bemmelen: The daily Field of Magnetic Disturbance. — G. A. A. D. van der Sande: Aanteekening omtrent de weersgesteldheid op Meto Debie (Humboldtsbaai, Nieuw-Guinea). — Windrichting te Merauke volgens uurwaarnemingen verricht gedurende de maanden Febr.—Juli 1902. — Dr. Ch. M. van Deventer: Over de Hydrostatika van Archimedes. — Verslag van de voordracht over Nieuw-Guinea gehouden door Prof. Wichmann in de bestuursverg. van 30 Sept. 1903. Enz.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	22 April	6 Mei	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	29 April	13 Mei	11.30 's av.
Genua, Nederland,	19 April	3 Mei	9.15 's av.

(Suppletoire verzending den dag volgende op den aangegeven maildag te 5.5 's morgens.)

Marseille, Lloyd,	26 April	10 Mei	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	16 April	30 April	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	22 April	6 Mei	1.—mid.
Napels, Duits. dienst,	25 April	9 Mei	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletoire verzending van brieven, briefkaarten en aangeteekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletoire verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12 uur, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire. Fr.,		8 Mei	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	20 April	4 Mei	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	26 April	10 Mei	5.05 mid.

MAIL CURAÇAO.

Via Hamburg den 1n van elke maand, alleen op verzoek, 5.05 vm.

Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Antwerpen den 15n en laatsten van elke maand 7,20 's av.

Lissabon den 8n en den 18n van elke maand 8.19 m.

MAIL CANARISCHE EILANDEN.

(Teneriffe.)

Southampton. Elken Vrijdag 7.20 's av.

ADVERTENTIEN.

Schilderen.

Een schilderes (met acte M. O.) heeft nog eenige uren beschikbaar tot het geven van les in het **schilderen, teekenen, aquarelleeren en pastel.**

Atelier Kazernestraat 25.

STENOGRAPHIE.

Onderwijs in de Nederlandsche, Fransche, Duitsche en Engelsche Stenographie, Systeem „STOLZE-WERY". Prijs *f* 36 per cursus.

Cath. W. ECK,

1e Schuijtstraat 28. Den Haag.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,

hoek PERPONCHERSTRAAT,

Den Haag.

Logies te bespreken

per maand, week en dag.

1ste Klasse Pension

met uitstekende Referentiën,

Groot Hertoginnelaan 106.

Apartementen disponibel.

„SIMPLEX"

FRANS ERNST,

Buitenhof 1, 's-Hage.

„Sport en Spel"
„Schaatsen".

NIJMEGEN.

„UNITAS"

Bureau van Administratie.

Hypotheken, Assuranties, Vaste Goederen.

Valkhof 3,

Telegramadres „Centrale". Tel. Interc. 142.

Belast zich met het **Huren en Verhuren, Koopen en Verkoopen** van vaste goederen in Nederland.

Directie:

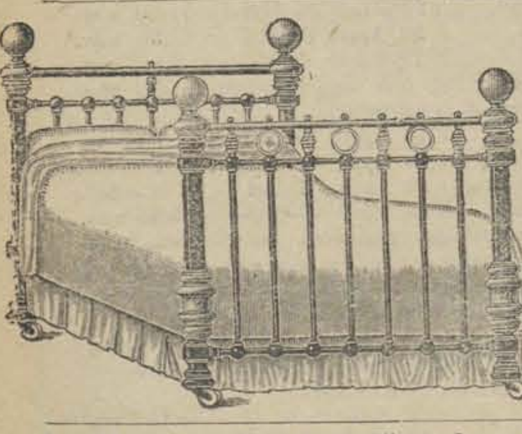
De Centrale Effecten- en Administratiebank en P. W. J. van der Schoot, gep. kap. O.-I. L.

Correspondenten gevraagd, waar nog niet vertegenwoordigd

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt.

DEN HAAG over de Prinsestraat.

Ledikanten, Spring- Kapok- en Paardenharenmatrassen, etc.

in GROOTE KEUZE,

BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT.

WIELRIJDERS.

Voor u koopt een

Rijwiel of Banden,

bezoekt eerst **Prinsegracht No. 4.**

Nieuwe Rijwielen van *f* 40 tot *f* 100.
Gebruikte „ „ „ 20 „ „ 40.
Met Freewheel *f* 5 en *f* 10 meer.
Echte Contin. Buit.-band *f* 6.— } 1 jaar
„ „ Bin.-band „ 2.50 } garantie.
Dunlop *f* 0.25 meer.
Moffelen en Nickelen *f* 10.—.

R. E. J. Zieck en Zoon,

KLEEDERMAKERS,

Jan v. Riebeekstraat 56 en Franklinstraat 92,

DEN HAAG.

Leveren **KLEEDING NAAR MAAT**

van solide stoffen en billijken prijs.

Atelier voor nette reparatiën.

Eduard Pelger,

MAGAZIJN VAN

HEERENHOEDEN en PELTERIJEN

Prinsestraat 39,

's-GRAVENHAGE.

Corsmit Brossois & Co.
Meubelfabrikant
DEN HAAG.

Compleete Meubileering,

benevens verhuur van Meubilair.

Voor Benedenhuis p. maand *f* 15.—
» Bovenhuis » » 20.—
» geheel huis » » 40.—

Bijzondere conditiën voor repatrieerenden.

18, WAGENSTRAAT 18.

Fournisseurs de la Cour.

KOK & ZOON,

Tailleurs,

VEENESTRAAT 39,

La Haye.

Maison recommandée pour costumes „Genre Tailleur" pour Dames.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers

van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,

'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van

Lambrequins, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek

voor de vervaardiging van **Franjes, Embrasses en Agrementen** in soliede qualiteit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,

THEESERVIEZEN,

Koffiestelletjes, Bouilloirs,

enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15

GIDS

VOOR

Repatriëerenden,

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG"

Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hôtels **gratis** aan de repatriëerenden aangeboden:

Hôtel des Indes, Batavia.
Grand Hôtel „Java" „
Hôtel „Ort" „
„ Du Pavillon, Samarang.
„ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
„ Simpang, Soerabaja.
Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

A. M. DE BLAUW & Co.,

Oude Molstraat 14 - Nobelstraat 2.

Ontvangen een groote keuze van de

Nieuwste Ornamenten voor verlichting

in alle soorten en prijzen. Uitsluitend beste kwaliteit.

Firma A. KOKEE.

Nieuwe Havenstraat 46.

UITZENDING VAN DINERS.

f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen **werkdag** van **10** ure v.m. tot **7** ure 's avonds.
Des **Zondags** van **12** tot **7** ure n.m.
Toegang voor leden der Vereeniging en geintroduceerden.
Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (**plat du jour**) *f* 0.80.
Diné *f* 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES { **voor 10 plats du jour f 7.00,**
voor 10 diners f 12.50.

Het lokaal is **telefonisch verbonden,** zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvangen van bestellingen.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG",

HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

Vraagt de bekende **Saucen** en **Uw Leverancier Groenten, Soepen, Zuren van de Firma**

TIELEMAN & DROS, *Leiden.*

AGENTEN.

In onderstaande plaatsen worden agenten gevraagd tegen hooge provisie voor de exploitatie van

HET KOLONIAAL WEEKBLAD.

Br. fr. met opgave van tegenwoordige betrekking aan het bureau van dit blad, dat gaarne nadere inlichtingen verstrekt.

Apeldoorn, Breda, Groningen, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, en Utrecht.

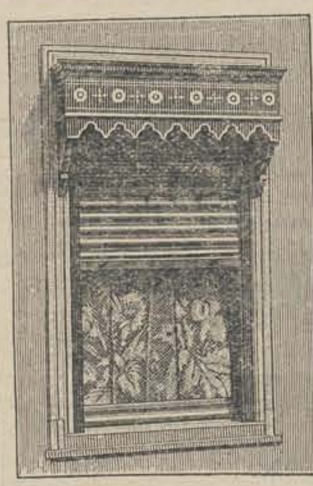
C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

HEINEKEN's

(Oudste) Glazenwasscherij

Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.

Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1.

Utrecht, Potterstraat 20.

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

BROCADES & STHEEMAN. — MEPPEL.

Fabriceeren alle Gecomprimeerde Geneesmiddelen,

Huis- en Plantageapotheken, Handapotheken voor Doctoren en Mijnwerken.

Gecomprimeerde Photo-Artikelen.

CASCARA-PASTILLES } zeer aangename laxeermiddelen.
WONDEROLIE-PASTILLES }

INDISCHE GENEESMIDDELEN STEEDS VERSCHE AANVOER.

LEVERANCIERS VAN MEERDERE REGEERINGEN.

Zie aanbevelingen **Nederl. Roode Kruis, Dr. Romeyn, Prof. Korteweg Dr. Lingbeek, Dr. v. d. Capellen,** enz. enz.

Bijna ieder geneesmiddel kan in gecomprimeerden vorm gemaakt worden.

Vraag slechts ons Fabrieksmerk. **Te bekomen bij alle Apothekers.**

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCHE LLOYD"

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam. 1904	van Marseille. 1904	te Port-Said. 1904	te Padang. 1904	te Batavia 1904
Sindoro *	30 April	12 Mei	17 Mei	5 Juni	7 Juni
Salak	14 Mei	26 „	31 „	19 „	21 „
Lawoe	28 „	9 Juni	14 Juni	3 Juli	5 Juli
Ardjoeno	11 Juni	23 „	28 „	17 „	19 „
Goentoer *	25 „	7 Juli	12 Juli	31 „	2 Aug.
Merapi	9 Juli	21 „	26 „	14 Aug.	16 „
Gedé	23 „	4 Aug.	9 Aug.	28 „	30 „
Oengaran	6 Aug.	18 „	23 „	11 Sept.	13 Sept.

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*

De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp** Anna Paulownastraat 1*d*, *'s-Hage.*

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Laan van Meerdervoort 195,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur, inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer G. C. A. DE WITT, *de Perponcherstraat n°. 93.*

Een Dame die lessen geeft in Noorsch, Zweedsch, Duitsch en Italiaansch.

Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.

Een bekwame linnennaaister.

Twee jonge Dames die als Gouvernante of Bonne naar Indië willen.

Drie geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.

Drie dames voor pianolessen.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).

Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).

Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Eene Dame voor Zanglessen.

Een baboe die naar Indië wenscht terug te keeren. Zij spreekt ook Engelsch.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Zes Dames voor waarnemen van een huishouden.

Twee Dames om bejaarde dame gezelschap te houden.

Een Dame zoekt plaatsing als Stenograaf, ook voor les geven.

Twee Dames om met eene familie op reis te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch, Fransch en Engelsch spreekt, hebben veel gereisd.

Eene Juffrouw voor Depôthoudster.

Twee gew. O.-I. ambt. voor administratieve betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerken.

Twee jonge Meisjes om als kinderjuffrouw mede naar Indië te gaan.

Eene dame voor het verplegen van eene zieke dame.

Een geg. Ind. korpl. schrijver voor adm. betrekking.

De 's-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.